

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4106 Zemědělská specializace

Studijní obor: Pozemkové úpravy a převody nemovitostí

Katedra: Katedra krajinného managementu

Vedoucí katedry: doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zvláště chráněná území v České republice
a ve světě

Vedoucí práce: Ing. Monika Koupilová, Ph.D.

Autor: Lenka Vančurová

České Budějovice, 2017

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Fakulta zemědělská
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka VANČUROVÁ**
Osobní číslo: **Z14082**
Studijní program: **B4106 Zemědělská specializace**
Studijní obor: **Pozemkové úpravy a převody nemovitostí**
Název tématu: **Zvláště chráněná území v České republice a ve světě**
Zadávající katedra: **Katedra krajinného managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce bude zpracována formou literární rešerše.
Literární rešerše bude obsahovat:
Příroda a krajina České republiky.
Historický vývoj ochrany přírody a krajiny v České republice.
Základní principy ochrany přírody a krajiny v legislativě České republiky.
Historie vyhlášení zvláště chráněných území v České republice.
Popis zvláště chráněných území České republiky - historie vyhlášení, vývoj a současný stav, přírodní podmínky.
Shrnutí zvláště chráněných území České republiky a porovnání se světem.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 30 stran textu
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

BOROVIČKOVÁ, H., HAVELKOVÁ, S. Nástroje ochrany přírody a krajiny. Praha: MŽP ČR, 2005. 40 s.
BUČEK, A., LACINA, J. Územní systémy ekologické stability. Praha: Veronica, 1993.
BUZEK, L. Ochrana přírody a krajiny. Ostrava : Scholaforum, 1996. 29 s.
ČIHAR, Martin. Ochrana přírody a krajiny I. Územní ochrana přírody a krajiny v České republice. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1998. 229 s.
DORST, J. Ohrožená příroda. Praha: Orbis, 1974. s. 401.
LÁZNIČKA, V. Ochrana přírody a krajiny. Brno: Mendlova zemědělská a lesnická univerzita, 2005. 84 s. ISBN 80-7157-886-X.
PRIMACK, Richard B.; KINDLMANN, Pavel; JERSÁKOVÁ, Jana. Úvod do biologie ochrany přírody. Praha : Portál, 2011. 466 s. ISBN 978-80-7367-595-0.
Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
Vyhláška MŽP ČR č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Monika KOUPILOVÁ, Ph.D.
Katedra krajinného managementu

Datum zadání bakalářské práce: 9. března 2016
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2017

prof. Ing. Milošlav Šech, CSc., dr. h. c.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA [®]
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentů 1988, 270 01 České Budějovice

L.S.

doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 9. března 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných zemědělskou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

Poděkování

Ráda bych tímto způsobem poděkovala vedoucí své bakalářské práce Ing. Monice Koupilové Ph.D., za odborné vedení, připomínky a cenné rady, které mi pomohly k napsání této práce.

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na zvláště chráněná území v České republice, zmíněna je také situace ve světě. Tato území jsou právně ukotvena v našem zákonodárství a představují jeden z nejvýznamnějších nástrojů ochrany přírody a krajiny. Zvláště chráněná území se zřizují na přírodovědecky nebo esteticky významných lokalitách s jedinečnou nebo důležitou biologickou rozmanitostí, s unikátní geologickou stavbou, s charakterizujícími prvky krajinného rázu kulturní krajiny a lokality důležité pro vědecký výzkum. Dělí se na různé kategorie, které určují míru ochrany na vyhlášeném území. Cílem zvláště chráněných území je zabezpečit, udržovat i zlepšovat dochovaný stav území, nebo území ponechat jeho samovolnému vývoji.

Klíčová slova: ochrana přírody, ochrana krajiny, zvláště chráněná území, národní park, chráněná krajinná oblast, národní přírodní rezervace, národní přírodní památka, přírodní rezervace, přírodní památka

Abstract

The bachelor thesis focuses on specially protected areas in the Czech Republic, the situation in the world is also mentioned. These areas are enshrined in our legislation and they are one of the most important tools for nature and landscape protection. Specially protected areas are set up on natural or aesthetically important localities with remarkable or important biological diversity, with a unique geological structure, characterizing landscape features of cultural landscape and on territories important for scientific research. They are divided into different categories that determine the degree of protection in the announced territory. The aim of the specially protected areas is to safeguard, maintain and improve the extant state of the locality, or left the area its spontaneous evolution.

Keywords: nature protection, landscape protection, specially protected area, national park, landscape protected area, national nature reserve, national natural heritage area, nature reserve, natural heritage area

Obsah

1	Úvod	8
2	Historie ochrany přírody a krajiny.....	9
2.1	Historický vývoj ochrany ve světě	9
2.2	Historie ochrany na území České republiky	10
3	Přírodní podmínky České republiky	14
3.1	Charakteristické znaky České republiky.....	14
3.2	Krajina v České republice	15
3.3	Příroda v České republice.....	16
4	Ochrana přírody a krajiny v dnešní době	18
4.1	Obecná územní ochrana	18
4.2	Zvláštní územní ochrana	20
4.2.1	Vyhlášení a zrušení zvláště chráněných území	21
4.2.2	Nástroje ochrany zvláště chráněných území	22
5	Kategorie ZCHÚ	25
5.1	Velkoplošná zvláště chráněná území	25
5.1.1	Národní parky.....	25
5.1.2	Chráněné krajinné oblasti	27
5.2	Maloplošná zvláště chráněná území.....	29
5.2.1	Národní přírodní rezervace a přírodní rezervace.....	29
5.2.2	Národní přírodní památky a přírodní památka	30
5.3	Porovnání ZCHÚ	30
6	Vybraná zvláště chráněných území.....	33
6.1	Krkonošský národní park.....	33
6.2	Národní park Šumava.....	34
6.3	Národní park Podyjí	36
6.4	Národní park České Švýcarsko	37
6.5	Chráněná krajinná oblast Český kras	38
6.6	Chráněná krajinná oblast Blaník	39
6.7	Národní přírodní rezervace Žofínský prales	40
6.8	Národní přírodní rezervace Boubínský prales.....	40
6.9	Národní přírodní památka Pravčická brána	41
6.10	Národní přírodní památka Chýnovská jeskyně	42
7	Zvláště chráněná území ve světě	43
7.1	Chráněná území v Rakouské republice	44
7.2	Chráněná území v Estonské republice	47
8	Závěr.....	51
9	Přehled použité literatury a internetových zdrojů.....	52

1 Úvod

V dnešní uspěchané době je velmi důležité se někdy zastavit a vnímat krajinu a přírodu kolem sebe. Ochrana přírody a zvláště chráněná území jsou součástí našich životů už velmi dlouhou dobu, že lidé ani neví, jaké vzácnosti můžou kolem sebe mít. Člověk bere přírodu jako samozřejmost a neuvědomuje si, že některými svými činnostmi mohl narušit, přeměnit nebo i ničit naše přírodní bohatství. V posledních deseti až dvaceti letech se v lidech objevil pocit zodpovědnosti a díky tomu vznikly nové zákony, mezinárodní úmluvy a spolupráce na ochranu přírody a na ochranu doposud člověkem nenarušených území.

Krajina představuje nenahraditelnou součást našich životů a dlouhodobou lidskou činností se mění a nehledí se na její přírodní a estetické podmínky, které se tvořily ještě dříve, než člověk vůbec existoval. Díky ukotvení zvláště chráněných území v naší legislativě, se může o naše velmi cenná a jedinečná území pečovat podle jejich stanovené míry ochrany. Jestli se dovolí zničit takováto území, nebudou se moci předat další generaci

Cílem této práce je popsat zvláště chráněná území v České republice i ve světě a poukázat na jejich pozici v ochraně přírody a krajiny. Nejdříve popsat vývoj celé ochrany přírody a krajiny ve světě i v České republice, a dále objasnit všeobecné podmínky České republiky a současný systém ochrany přírody a krajiny. Blíže charakterizovat vybraná zvláště chráněná území a jako poslední se zaměřit na zvláště chráněná území Rakouské republiky a Estonské republiky.

2 Historie ochrany přírody a krajiny

2.1 Historický vývoj ochrany ve světě

Ochrana přírody začíná v dávné historii starověku. Už v době Antiky si lidé všímali stavu přírody a krajiny, kdy začal být problém s nadměrným kácením lesů, erozí a nadměrnou pastvou. Například v Indii jsou zaznamenány zákony o ochraně ryb, zvířat, lesů a vyčlenění zvláštních území.

S nástupem středověku pokračovala a rozvíjela se snaha chránit přírodu, důvodem bylo zvětšování měst a větší počet obyvatel. Tím pádem se zmenšovala plocha s divokou přírodou a mizela divoká lovná zvěř jako například zubři, medvědi, vlci a divocí koně. Proto tehdy vládcové měli snahu zachovat území s velkým počtem lovné zvěře a i zvěř chránit. Byl vydán zákaz vstupu do královských a šlechtických lesů, aby lovná zvěř nebyla rušena (KOSTKAN, 1996).

Velký vzestup ochrany přírody přichází spolu s romantismem na začátku 19. století. Pro romantické umělce byla inspirací volná a divoká příroda, která jim připomínala spojení s Bohem (STIBRAL, 2005). Právě básníci, malíři a spisovatelé se nejvíce zastávali ochrany přírody a byla jimi v roce 1853 vyhlášena první přírodní rezervace ve Fontaineblau u Paříže. Do ochrany se připojují i vědci a objevily se první vědecké práce o vlivu člověka na přírodu (KOSTKAN, 1996).

Chráněná území o větších plošných rozměrech vznikají až v USA v druhé polovině 19. století. Kvůli tehdejší situaci na západě, kdy byli zabíjeni Indiáni, docházelo k likvidaci různých druhů zvířat např. bizoni a ničena byla i tamní příroda. Vznikly tak první myšlenky o ochraně rozsáhlé volné přírody. Kongres USA v roce 1864 nechal zřídit na území Yosemitekého údolí a Mariposa Grove rezervaci, kde byl kladen důraz na ponechání původní přírody a na ochranu sekvojí. Toto území se stalo národním parkem v roce 1890, ale úplně prvním národním parkem USA i světa se stal 1. března 1872 Yellowstonský národní park. (HRADECKÝ a BUZEK 2001).

Ve 20. století se státy snažily chránit přírodu vydáváním různých opatření a zákonů. Po druhé světové válce ochrana přírody získala mezinárodní úroveň, kdy byly založeny různé mezinárodní organizace a akce pro ochranu přírody (KOSTKAN, 1996).

Ve výčtu se tak objevují například Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation – UNESCO), Organizace OSN pro zemědělství a výživu (Food and Agriculture

Organisation of the United Nations – FAO), Mezinárodní unie na ochranu přírody (International Union for Conservation of Nature – IUCN), Světový fond na ochranu přírody (World Wide Fund of Nature – WWF), Program OSN pro životní prostředí (United Nations Environment Programme – UNEP) a mnoho dalších (MACHAR a DROBILOVÁ 2012).

2.2 Historie ochrany na území České republiky

Jak se vyvíjela ochrana přírody v Evropě, tak podobně se vyvíjela i na území České republiky. Ve středověku nejenom panovník mohl vydávat dokumenty pro ochranu přírody, ale i šlechta a města jako například Praha, Brno, Kutná hora, Jihlava a Litoměřice. Ale dokumenty vydané šlechtou měly spíše chránit majetek, než přírodu. Už v roce 1189 vydal kníže Konrád Ota z rodu moravských Přemyslovců ustanovení proti krádeži dřeva. I Kniha Rožmberská z roku 1360 obsahovala ustanovení proti krádeži dřeva. Jako první u nás se začal zajímat o ochranu Karel IV., kdy vydával různé patenty, dokumenty a příkazy proti ničení lesů a zabíjení zvěře. Navrhl zákoník Maiestas Carolina, který chránil lesní zvěř, královské lesy, hovořil o správě lesů a vymezoval tresty za porušení. Tento zákon vyvolal u šlechty odpor, proto nikdy nenabyl platnosti (STEJSKAL, 2006).

Pozdějším lesním zákonem u nás byl dekret vydaný Zikmundem Lucemburským na ochranu zvěře v královských lesích. Poté byly vydány dokumenty na ochranu státních, ale i panských lesů, jako například nařízení o ochraně medvědů v Šumavských lesích vydaný Josefem knížetem Schwarzenberským (KOSTKAN, 1996). Jan Josef Thun v roce 1739 zakázal na svém panství, kde se dnes nachází Národní park České Švýcarsko, těžbu dřeva z důvodu zachování rázu krajiny. Další právní akt na ochranu lesů byl vydán císařovnou Marií Terezií v roce 1754 s názvem Řád lesní.

Jak ve světě, tak i u nás se za doby romantismu vyvíjela snaha o ochranu území. Hlavně prozíraví šlechtici, kteří měli ve vlastnictví velké pozemky, začali zřizovat chráněná území. Jako první vyhlásil ochranu nad územím v Novohradských horách hrabě Jiří August de Longueval-Buquoy (28. 08. 1838) - v současné době jako Národní přírodní rezervace Žofínský prales. Ještě ten samý rok vyhlásil další chráněné území a to rezervaci Hojná Voda. Do roku 1918, kdy vznikl samostatný Československý stát, bylo vyhlášeno tímto způsobem na dvacet chráněných území.

Byl to například Boubínský prales vyhlášen knížetem Janem Adolfem Schwarzenbergem. Po vzniku Československa počet chráněných území ještě stoupal a do roku 1938 existovalo již 142 přírodních rezervací.

Mezi obdobími 1918 až 1956 byla ochrana přírody a přírodních památek svěřena Ministerstvu školství a světové osvěty, později kultury a v době nacistického protektorátu (1942-1946) Ministerstvu zemědělství a lesnictví (STEJSKAL, 2006). Nejvýznamnější osobou v tomto období byl Rudolf Maximovič, který začal pracovat jako externí expert pro ochranu přírody na Ministerstvu školství a světové osvěty v roce 1922. Ve stejném roce dostal od ministra titul generální konzervátor státní péče o ochranu přírody a přírodních památek. Spolu s ministrem vymezili ochranu na dvě rovnocenné části – ochrana přírodních památek a ochrana domoviny. Pomohl zvýšit počet státních rezervací na 170. V době protektorátu, přesněji v roce 1941, byl jmenován vedoucím samostatného oddělení ochrany přírody. Po 2. světové válce byl jmenován ústředním konzervátorem státní péče o ochranu přírody a z tohoto titulu založil časopis Ochrana přírody. Kvůli novému režimu byl donucen odejít do penze, ale jako náhradu za nucený odchod spolupracoval na přípravě návrhu zákona o ochraně přírody (ftp.npu.cz).

Po 2. světové válce se zavedl modernější přístup k ochraně přírody a začala se uplatňovat myšlenka chránit přírodu před člověkem, ale i pro člověka jako důležitou část životního prostředí. Další významnou osobou byl Dr. Jaroslav Veselý, který tyto moderní názory propagoval. Zpracování a následné prosazení zákona č 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody ze dne 01. 08. 1956 bylo nejdůležitějším počinem právě Dr. Jaroslava Veselého spolu s jeho kolegy (MARŠÁKOVÁ, 2002). Na tomto projektu strávili 6 let navrhováním, projednáváním a pozměňováním. O zapůjčení jednoho z jejich návrhů požádal Jaroslava Veselého tehdejší slovenský generální konzervátor ochrany přírody. Tento návrh byl schválen zákonem o státní ochraně přírody na Slovensku (DAMOHORSKÝ, 2006).

Hlavním účel zákona bylo chránit přírodní bohatství a vzhled krajiny, zabezpečovat tyto hodnoty, aby sloužili k poučení, osvěžení a péči o zdraví lidu a podpořit vzestup jeho hmotné a kulturní úrovně (STEJSKAL, 2012). Zákon se dělil na čtyři části a obsahoval 21 paragrafů. První část vyjadřovala úvodní ustanovení. Druhá část vymezovala předmět, rozsah a způsob ochrany, §3 dělil chráněná území na národní parky, chráněné krajinné oblasti, státní přírodní rezervace, chráněná naleziště, chráněné parky a zahrady, chráněné studijní plochy. V dalších paragrafech

definoval chráněná území, chráněné přírodní výtvořy a chráněné přírodní památky, chráněné druhy živočichů, rostlin, nerostů a zkamenělin. Třetí část obsahovala např.: orgány státní ochrany přírody nebo zvláštní práva orgánů a konzervátorů státní ochrany přírody. Čtvrtá část obsahovala ustanovení závěrečná a k zákonu bylo přidáno vládní nařízení č. 41/1956 Sb., ze dne 08. 08. 1956 (ZÁKON Č. 40/1956 Sb.).

Se zákonem souviselo velké množství prováděcích vyhlášek, které upravovaly práva či povinnosti vlastníků pozemků a stanovily další podmínky ochrany (DAMOHOŘSKÝ, 2006). Byla to například vyhláška MŠK č. 54/1958 Sb., která obsahovala soupis chráněných rostlin a podmínky jejich ochrany, vyhláška č. 80/1965 Sb., o ochraně volně žijících živočichů, vyhláška č. 142/1980 Sb., o ochraně volně stojících stromů mimo les (STEJSKAL, 2006). Velkou změnou pro zákon, bylo vydání zákona ČNR č. 65/1986 Sb., – sankční dodatek, protože obsahoval dvě ustanovení o přestupcích a pokutách za porušení zákona č.40/1956 Sb., který do té doby neobsahoval žádná sankční ustanovení. Zákon byl jen pětkrát novelizován a sehrál významnou roli při tvorbě ochrany přírody v ČR do doby své účinnosti, tj. dne 01. 06. 1992 (DAMOHOŘSKÝ, 2006).

Potřeba nového zákona na ochranu přírody a krajiny započala na začátku 90. let minulého století, kdy vzniklo Ministerstva životního prostředí ČR. Zákon č. 40/1956 Sb., už nebyl způsobilý účinně řešit právní ochranu přírody a krajiny. Vypracováním zákona byl pověřen JUDr. Svatomír Mlčoch. Spolu s externími spolupracovníky předložil dne 01. 12. 1991 návrh zákona ke schválení České národní radě. V následujícím roce návrh projednávali na příslušných výborech pro životní prostředí i v ústavně-právních, následně 01. 06. 1992 hlasovalo pro přijetí návrhu zákona 105 ze 111 přítomných poslanců ČNR. Vznikl tak zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny doposud platný (MLČOCH, 2012). Ten obsahuje 9 částí s 93 paragrafy. První část se zabývá úvodním ustanovením a další části se věnují obecné a zvláštní ochraně přírody, NATURA 2000, památným stromům a zvláště chráněným druhům rostlin, živočichů a nerostů. Dále stanovuje orgány a státní správu v ochraně přírody, odpovědnost na úseku ochrany přírody a v poslední deváté části jsou společná, přechodná a závěrečná ustanovení (ZÁKON 114/1992).

Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 byl přijat zákon č. 218/2004 Sb., který přinesl pro zákon č. 114/1992 Sb., určité změny. Hlavními změnami byly povinnosti vyplývající ze směrnic Evropských společenství –

směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Vyhláška č. 395/1992 Sb., je doplňkem zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005).

3 Přírodní podmínky České republiky

3.1 Charakteristické znaky České republiky

Česká republika je vnitrozemský stát ve střední Evropě hraničící s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem (www.cia.gov). Má protáhlý tvar podél 50. rovnoběžky, prochází jím 15. poledník, který určuje středoevropský čas (TOLASZ et al, 2007). Rozloha státu činí 78 867 km², z toho pevná plocha zaujímá 77 247 km² a vodní plocha 1 620 km². Téměř 54,8 % z celkové plochy země je využívána pro zemědělství - orná půda (41 %), trvalý travní porost (12,8 %), zahrady (1 %). Zalesněná plocha tvoří 34,4 % rozlohy republiky a ostatní plochy jako je zastavěné území, cestní síť a další zabírají 10,8 % rozlohy. Hlavním městem je Praha se 1,2 mil. obyvateli, celkový počet lidí je cca 10,64 mil. (www.cia.gov).

Povrch České republiky se vyznačuje rozmanitou členitostí. Hlavním rysem georeliéfu naší republiky je rozdíl mezi starším pohořím na západě a výběžky mladého pohoří na východě. Starší pohoří tvoří Česká vysočina, která je součástí starých hercynských pohoří západoevropské platformy na eurasijské litosférické desce. Výběžky mladého pohoří se rozumí pásy třetihorních alpínských pohoří na styku euroasijské a africké desky. Dalšími výběžky u nás jsou malé výběžky Slezské nížiny na severovýchodě a výběžky Panonské nížiny na jihovýchodě. Na České vysočině se nachází nejvyšší i nejnižší bod Česka, nejvyšším bodem je Sněžka s 1 602,5 m n. m. a nejnižším bodem je výtok Labe, který má 115 m n. m. (DEMEK a MACKOVČIN, 2006). Díky tomuto rysu georeliéfu máme obsáhlé, úrodné nížiny, rozlehlé rybníční oblasti, mírně zvlněné pahorkatiny, středohory a hory (ČIHAŘ et al, 2002). Právě pahorkatiny se u nás objevují nejvíce (DEMEK a MACKOVČIN, 2006).

Česko se nachází v mírném podnebném pásu severní polokoule. Podnebí zde máme mírné a přechodné, které se směrem od západu k východu mění z oceánického na kontinentální charakter (TOLASZ et al, 2007). Průměrné roční teploty kolísají od 1,0°C po 9,4°C, přičemž nejnižší teploty se objevují v pohraničních horských oblastech a nejtepleji je v nížinách s nadmořskou výškou kolem 200 m n. m. (NĚMEC a HLADNÝ, 2006). Roční srážkový úhrn bývá u nás nejproměnlivější, protože začíná od 410 mm v Žatecké pánvi, kde se projevuje závětrí Krušných hor, a končí na 1700 mm v Jizerských horách. Roční úhrn srážek na 60% území činí 600-800 mm (www.přiroda.cz).

Vnitrozemská poloha republiky je důležitá pro evropskou říční síť. Procházejí přes nás hranice povodí tří významných řek Labe, Odry a Dunaje, které se dále vlévají do Severního, Baltského a Černého moře. Tyto tři povodí se setkávají v jednom bodě, tj. na vrchu Klepý (1 144 m n. m.), který se nachází v pohoří Kralický Sněžník. Hlavním povodím Česka je povodí Labe, které zabírá rozlohu téměř 50 tisíc km² (NĚMEC a HLADNÝ, 2006). Nejvodnatější a nejdelší řekou je Vltava, která měří 430 km s průměrným průtokem v Mělníce 150 m³/s (TOLASZ et al, 2007).

Zemědělství je jeden z důležitých sektorů našeho národního hospodářství. Živočišná výroba převažuje nad rostlinnou a velká část produkce je určena pro trh. Nejdůležitějším chovem je chov skotu, určen jak pro maso, tak i na mléko. Dalším rozšířeným chovem je chov prasat, drůbeže, ovcí, dlouholetou tradicí je i chov sladkovodních ryb. Rostlinná výroba se orientuje na produkci obilovin, píce, krmných plodin, technických kultur a brambor. Nejvíce se pěstuje pšenice, která má všestranné využití, naopak pro vývoz je nejdůležitější sladovnický ječmen (VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIÉ, 1999).

3.2 Krajina v České republice

Krajina je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů s civilizačními prvky (ZÁKON č. 114/1992 Sb.). Lze ji i popsat různými způsoby v různých vědních oborech. Například z geografického hlediska lze krajinu formulovat jako geneticky stejnorodý územní celek uvnitř přirozených hranic s určitou strukturou a s určitým charakterem vzájemných vztahů jednotlivých uvažovaných složek. Z ekologického hlediska je krajina soubor ekosystémů, tj. soubor ekotypů a biocenóz na určitém území, které jsou k sobě v určitých vztazích (HAVRLANT a BUZEK, 1985).

Podle Evropské úmluvy o krajině byly určeny krajinné megatypy z hlediska přírodních, socioekonomických a kulturněhistorických vlastností. Existuje celkem 30 megatypů rozdělených do kategorií s označením A-H. Do České republiky zasahuje megatyp semibocage – polootevřená zemědělská krajina z D. kategorie a megatyp krajiny středoevropských, scelených, otevřených polí z E. kategorie. Megatyp samibocage – polootevřená zemědělská krajina nastává v nadmořské výšce 500 m a více, kde jsou pozemky s různou velikostí a výrazně od sebe odděleny mezovými

porosty dřevin. Vyznačuje se nízkou úrodností a výskyt poloh, na kterých lze použít jen extenzivní pastva nebo lesní hospodářství. Megatyp krajiny středoevropských, scelených, otevřených polí je nejvíce rozšířený megatyp po celé Evropě. Převládá v nadmořských výškách do 200 m a objevuje se v postkomunistické části střední Evropy, kde byla kolektivizace zemědělství. Půdy, které se vyznačují jako minerálně bohaté, hluboké a dobře obdělávatelné spolu s klimatickými podmínkami jsou vhodné pro pěstování obilnin, cukrovky, brambor a v určitých regionech i pro chmel. Negativem pro tento megatyp je výskyt větrné a vodní eroze, nízká biologická rozmanitost a klesající ekologická stabilita na území, která jsou převážně holá (NĚMEC a POJER, 2007).

Pro celé území ČR bylo vypracováno sedm rámcových typů krajiny vytvořených pomocí vůdčích charakteristik – vegetační stupňovitost, relativní členitost reliéfu, vyjádření výjimečnosti typů reliéfu, biogeografické podprovincie, struktura využití ploch, historické typy sídel a jejich plužin, typy lidového domu, vývoj a doba osídlení krajiny. Největší provázanost mezi charakteristikami má rámcová sídelní typologie krajiny. Obsahuje tyto typy krajiny - stará sídelní krajina Hercynica a Polonica, stará sídelní krajina Panonica, vrcholně středověká sídelní krajina Hercynica, vrcholně středověká sídelní krajina Carpatica, pozdně středověká krajina Hercynica, novověká sídelní krajina Hercynica a novověká sídelní krajina Carpatica (www.forumochranyprirody.cz).

Další typologie v ČR člení krajinu podle převažujícího způsobu využití krajiny a to na zemědělskou, lesozemědělskou, lesní, rybníční, urbanizovanou a krajinu horských holí (NĚMEC a POJER, 2007). Na území ČR je nejvíce zastoupena lesozemědělská krajina charakteristická pro velkou část Evropy. Dalším podstatným typem je zemědělská krajina, která se sdružuje v nížinách. Lesní krajiny se soustřeďují na hranicích republiky s vyšší nadmořskou výškou. Ostatní typy krajin jsou rozmístěny podle určitých částí republiky. Mapa typů krajin dle využití se nachází v příloze č. 1 (MIKO a HOŠEK, 2009).

3.3 Příroda v České republice

Přírodu nelze definovat právními předpisy. Sice člověk v dnešní době žije v uměle vytvořeném prostředí, ale bez přírody by nemohl existovat. Proto je tak důležitá ochrana přírody a krajiny, která je součástí ochrany životního prostředí

(BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005). Nejvíce prvků přírody se dochovalo na místech, která se straní zájmu lidí. Týká se to především opuštěných míst, málo přístupných, kamenitých, skalnatých nebo zamokřených enklávách. Naopak na úrodných rovinách, kde chybí nepříznivá místa na hospodaření, tak tam se příroda nezachovala (JELÍNEK, 1999).

Na tvorbě přírody záviselo umístění republiky v Evropě. Přes naše území se prolínají různé typy rostlinstva a živočichů (www.citadella.cz). Bylo zde zaregistrováno více než 5 100 druhů vyšších a nižších rostlin a více než 50 380 druhů živočichů, jak bezobratlých, tak obratlovců (www.mzp.cz). Nejvíce zastoupený vegetační stupeň je dubobukový, který zaujímá 25,23 % z celkové lesní plochy. Jehličnaté lesy mají větší plochu než listnaté. Největší podíl ve skladbě lesa má smrk ztepilý, ale jeho počet se s přibývajícím roky zmenšuje. Lesníci se snaží o přírodně bližší druhovou strukturu lesů. (Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky, 2008). Půdní pokryv je značně rozmanitý na zrnitost půd i na půdní typy. Nejrozšířenějším půdním typem je v ČR kambizem (www.citadella.cz).

4 Ochrana přírody a krajiny v dnešní době

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, pečuje o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, dále péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i o vzhled a přístupnost krajiny (ZÁKON č. 114/1992 Sb.). Existují 3 hlavní cíle ochrany přírody a krajiny. Především je to ochrana a obnova biodiverzity, ekologické stability a estetiky krajiny. Dále existují hlavní úkoly ochrany přírody a krajiny – ochrana zbývajících přirozených a polopřirozených ekosystémů, podpora jejich zpětného zavádění do krajiny, podpora motivace zemědělců k hospodaření na trvalých loukách a pastvinách, ochrana volné krajiny před rozpínající se urbanizací, podpora zakládání lesů blížící se druhovou skladbou lesům přirozeným (JELÍNEK, 1999). Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny rozděluje ochranu na obecní a zvláštní. Obě formy ochrany se dále člení na územní, která chrání vymezená území, a druhovou, která zahrnuje ochranu živočichů a rostlin, případně i nerostů (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005).

Ochranu přírody a krajiny mají na starost určité orgány státní správy: obecní úřady, pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPAK), správy národních parků, Česká inspekce životního prostředí, Ministerstvo životního prostředí, újezdní úřady, Ministerstvo obrany (ZÁKON č. 114/1992 Sb.).

4.1 Obecná územní ochrana

V obecné územní ochraně přírody a krajiny bereme v potaz téměř celé území České republiky. Zákon chrání právními nástroji hodnotnou část krajiny, která nemá zvláštní režim ochrany (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005). Úkolem obecné ochrany území je preferovat a rozvíjet tvorbu a ochranu ekologicky vyvážené a esteticky hodnotné krajiny. Tento úkol lze splnit pomocí nástrojů ochrany, tj. územním systémem ekologické stability (ÚSES), významnými krajinnými prvky, krajinným rázem, přírodních parků a přechodně chráněnými plochami (ČIHAŘ, 1998).

Nejúčinnější a nejsilnější nástroj je významný krajinný prvek - jako ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utvářející její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability (ZÁKON č. 114/1992 Sb.). Významnými

krajinnými prvky jsou části krajiny, které přímo určuje zákon nebo ty části krajiny, které orgán ochrany přírody zaregistruje. Ze zákona stanovené významné krajinné prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy. Orgány ochrany přírody mohou zaregistrovat mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, naleziště nerostů a zkamenělin, skalní útvary, výchozy a odkryvy. Když nabyl platnosti zákon č. 114/1992 Sb., který zařadil významný krajinný prvek do našeho právního řádu, uvedl tím velkou změnu při ochraně přírody a krajiny (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005).

Územní systém ekologické stability je vzájemně propojený soubor přirozených i pozmeněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu (ZÁKON č. 114/1992 Sb.). Velký růst zastavěných a obhospodařovaných ploch vede ke snížení druhové rozmanitosti, někdy až k vymizení celé populace. Jedinci nepřekonají takové plochy, jako je například zastavěné území nebo kultivovaná půda, proto jsou odříznuti od ostatních svého druhu. Tento problém by měl vyřešit ÚSES, který má za cíl vytvořit síť ekologicky stabilních území, která vedou přes obhospodařované plochy, aniž by byl porušen její potenciál (JELÍNEK, 1999). Dalšími cíli územní ekologické stability je zachování či znovuoobnovení přirozeného genofondu krajiny a zachování či podpoření rozmanitosti původních biologických druhů a jejich společenstev (www.ochranaprirody.cz).

Krajinný ráz lze vyjádřit i jako charakter krajiny a ten se formuluje pomocí morfologie terénu, charakterem vodních toků, vegetačním krytem a osídlením. Jinak je krajinný ráz významnou hodnotou dochovalého přírodního a kulturního prostředí. Ochrana krajinného rázu zajišťuje vyhodnocení znaků a hodnot, které krajinný ráz dané krajiny utvářejí (www.ochranaprirody.cz). Na umístění nebo povolení staveb a další činnosti s tím související, které by mohly změnit krajinný ráz, je potřeba souhlas orgánu ochrany přírody (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005). Pokud bude některé území vykazovat velkou koncentraci estetických a přírodních hodnot, lze toto území závazným právním předpisem vyhlásit za přírodní park.

Přechodně chráněné plochy jsou území s dočasným nebo nepředvídatelným výskytem významných rostlinných nebo živočišných druhů, které potřebují zvýšenou ochranu (STEJSKAL, 2006). Takto se mohou chránit rostliny, živočichové, nerosty nebo paleontologické nálezy, které nejsou zvláště chráněné (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005). Další možnosti přechodně chráněných ploch jsou plochy, které zajišťují realizaci vědeckých, studijních nebo informačních zájmů. Tyto

přechodně chráněné plochy smí vyhlásit orgán ochrany přírody. Lze je vymezit na určitou dobu nebo na období, které se bude opakovat (STEJSKAL, 2006). Vyhlášením přechodně chráněné plochy se omezí takové využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení vývoje předmětu ochrany (www.ochranaprirody.cz).

4.2 Zvláštní územní ochrana

Zvláštní územní ochrana přírody a krajiny se zabývá tvorbou, správou a řízením sítě tzv. zvláště chráněných území (ZCHÚ) (ČIHAŘ, 1998). Tento způsob ochrany má za cíl udržení nebo zlepšení stavu, tak jak se na území dochoval, nebo ponechání území či jeho části plynulému samostatnému vývoji. Zvláště chráněným územím se rozumí přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná území (www.mzp.cz). Takto výjimečná stanoviště se rozdělují podle rozlohy na velkoplošná a maloplošná zvláště chráněná území, která dohromady tvoří více než 15% celkové rozlohy ČR. Velkoplošná území se dále člení na národní parky (NP) a chráněné krajinné oblasti (CHKO). Maloplošná území se také člení na národní přírodní rezervace (NPR), národní přírodní památky (NPP), přírodní rezervace (PR) a přírodní památky (PP). Všech šest kategorií zvláště chráněných území se od sebe odlišují podle úrovně chráněných hodnot a i průměrnou výměrou. Tyto odlišnosti se shodují s přísností režimu ochrany a formou vyhlášení (DAMOHORSKÝ, 2003). ZCHÚ můžeme dělit i podle jiných hledisek – předmětu ochrany a významu. Členění podle předmětu ochrany závisí na tom, jestli předmětem ochrany jsou ekosystémy (národní parky, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace), biotopy jednotlivých druhů živočichů či rostlin, naleziště nerostů či unikátní neživé části přírody (národní přírodní památky, přírodní památky) nebo současně příroda a krajinný ráz (chráněné krajinné oblasti). Členění podle významu se odvozuje, zda je ZCHÚ národního či mezinárodního významu (národní parky, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky), regionálního významu (přírodní rezervace, přírodní památky) a jako jediné chráněné krajinné oblasti nemají hledisko významu uvedené v zákoně (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005).

Pokud na ZCHÚ působí rušivé vlivy z okolí, vyhlásí se k nim jejich ochranná pásma, ve kterých se mohou vymezit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Ochranné pásmo vytváří přechod mezi

chráněným a ostatním územím. Nenacházejí se na něm nijak přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná území. Pro všechny kategorie ZCHÚ se může, ale i nemusí vyhlásit ochranné pásmo (MIKO et al, 2005). U maloplošných chráněných území je ochranné pásmo povinné, a pokud se nevyhlásí, vzniká ochranné pásmo ze zákona o vzdálenosti 50 metrů od hranic po celé délce ZCHÚ (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005).

Jako jednotný soupis všech ZCHÚ slouží ústřední seznam ochrany přírody, kde se také zapisují evropsky významné lokality, ptačí oblasti a chráněná území podle smluvní ochrany. Ústřední seznam, jehož správa spadá pod AOPAK, obsahuje vše o ZCHÚ a památných stromech jako např. datum vyhlášení, změny, zrušení, geometrické a polohové určení, aj. Tato evidence je veřejná, nahlédnout do ní lze v přítomnosti pověřeného pracovníka (PRCHALOVÁ, 2006).

4.2.1 Vyhlášení a zrušení zvláště chráněných území

Aby se vyhlásilo ZCHÚ, jejich ochranná pásma nebo vymezení zóny NP a CHKO, musí orgán ochrany přírody příslušný k vyhlášení nebo vymezení zajistit zpracování návrhu. Zpracováním návrhu se rozumí vyhodnocení stavu dochovaného přirozeného prostředí navrhovaného území, stanoví všechny cíle ochrany a následně se určí doporučovaný způsob ochrany navrhovaného území. Po zpracování návrhu na vyhlášení ZCHÚ či na vymezení zón NP a CHKO, orgán ochrany přírody příslušný k vyhlášení nebo vymezení ohlašuje návrh písemně všem známým vlastníkům a nájemníkům nemovitostí dotčených navrhovanou ochranou. Pokud se jedná o návrh na vyhlášení NP, CHKO, jejich ochranného pásma či na vymezení zón NP a CHKO ohlásí orgán ochrany přírody příslušný k vyhlášení nebo vymezení na příslušném portálu veřejné správy – pomocí internetu, a současně se návrh pošle obcím a krajům, který se nacházejí v území vymezeném v návrhu (ZÁKON č. 114/1992 Sb.). Zde si zákon o ohlášení návrhu protiřečí, proto se doporučuje návrhy na vyhlášení všech ZCHÚ zveřejnit na portálu veřejné správy.

Do 60 dnů od uveřejnění návrhu na portálu veřejné správy mají vlastníci nemovitostí dotčených návrhem možnost podat námitky. Toto právo mají jen vlastníci nemovitostí, nájemcům nemovitostí se pouze oznamuje návrh, ale mohou podat námitky prostřednictvím vlastníka. Povinností orgánu ochrany přírody je do 60 dnů od posledního dne, kdy je možné podat námitku, všechny přijaté námitky

posoudit a vydat společné rozhodnutí podle správního řádu. Poté pravomocné rozhodnutí o námitkách uveřejní na portálu veřejné správy. ZCHÚ se ustanovují pomocí podzákoných předpisů, výjimkou je ustanovení NP, který se vyhláší zákonem. (MIKO et al, 2005).

Zrušení ZCHÚ a jejich ochranných pásem lze provést stejně jako jeho vyhlášení a to příslušným právním předpisem stejné právní síly. Orgán, který vyhlásil ZCHÚ a jeho ochranné pásmo, ho může zrušit jen z určitých důvodů – převažování jiného veřejného zájmu, pokud nestačí udělení výjimky z bližších podmínek ochrany či přehlášení ZCHÚ, nebo že důvody zvláštní ochrany zanikly (PRCHALOVÁ, 2006).

4.2.2 Nástroje ochrany zvláště chráněných území

Mezi hlavní nástroje ochrany patří ochranné podmínky a plán péče. Tyto nástroje spadají pod všechna ZCHÚ, ale výjimkou jsou velkoplošná zvláště chráněná území, kde se ochranné podmínky liší podle zón ochrany přírody a v plánu péče se podle zón ochrany přírody mění cíle a nástroje ochrany. Dalšími nástroji ochrany jsou zonace NP a CHKO, návštěvní řád NP, souhlas k některým činnostem v NP a CHKO, omezení výkonu práva myslivosti a rybářství, omezení hospodaření v lesích, omezení převodu pozemků ve vlastnictví státu a předkupní právo orgánů ochrany přírody (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005).

Pro každou kategorii ZCHÚ (výjimka přírodní památky) se stanovují ochranné podmínky, které se dále dělí na základní a bližší. Základní ochranné podmínky jsou výčtem relativních zákazů činností, které určuje zákon. Za ojedinělých podmínek lze dát výjimku formou správního rozhodnutí. Na bližší ochranné podmínky se vážou činnosti a zásahy, které mohou být uskutečněny jen se souhlasem orgánů ochrany přírody. Tyto činnosti a zásahy jsou určeny zákonem v §44, kromě NP jehož bližší ochranné podmínky se doplňují o omezující podmínky (DAMOHOŘSKÝ, 2003).

Kvůli regulaci lidské činnosti na chráněném území, zákon stanovil plán péče o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma (dále jen „plán péče“). Obsahuje pokyny na usměrnění přirozeného vývoje přírodních poměrů spolu s lidskou činností v místě ZCHÚ. Vychází z údajů o dosavadním vývoji a současném stavu, a následně navrhuje opatření na zachování či zlepšení stavu předmětu ochrany ve ZCHÚ a jeho zabezpečení před negativními vlivy okolí v jeho ochranném pásmu. Smyslem i cílem plánu péče je vytvoření soustavy vědecky řízené péče o ZCHÚ. Plán péče není

závazný pro fyzické i právnické osoby, ale pro orgány ochrany přírody je závazný, pokud se jedná o zajištění péče o území. Orgán ochrany přírody schvaluje plán péče na období 10-15 let (STEJSKAL, 2006).

Zonace platí jen pro velkoplošná zvláště chráněná území a rozděluje jejich území do zón podle režimu ochrany. NP se převážně rozdělují do tří zón ochrany. CHKO se zpravidla rozdělují na čtyři zóny ochrany, minimálně však na tři zóny (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005). Metody a způsoby ochrany se zvyšují na základě členění území s ohledem na přírodní hodnoty (STEJSKAL, 2006). Postup vymezení se shoduje jako při vyhlášení NP či CHKO (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005).

Návštěvní řád představuje právní předpis, který vydává správa národního parku formou nařízení na regulaci rušivých vlivů rekreace a turistiky. Určuje omezení pro vstup, vjezd, volný pohyb osob mimo zastavěné území obcí a rekreační a turistická aktivita osob. Nesmí určovat zákazy nad rámec zákona, jinak by byl návštěvní řád v rozporu s ústavním pořádkem. Za porušení ustanovení návštěvního řádu, lze stanovit přestupek (MIKO et al, 2005). Návštěvní řád může dát souhlas nebo zákaz pro vymezení míst s možností vstupu, vjezdu či lze provozovat turistické a rekreační aktivity, pokud je souhlas či zákaz v souladu se základními ochrannými podmínkami (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005).

Souhlas orgánu ochrany přírody potřebují určité činnosti na území velkoplošných zvláště chráněných území. Činnostmi se rozumí umístění, povolení či změna v užívání stavby, nakládání s vodami a vodohospodářskými díly, aj. V bližších ochranných podmínkách se mohou určit další činnosti, které lze vykonat jen se souhlasem orgánu ochrany přírody. Pokud se jedná o stavby, které se nacházejí v zastavěném území obce ve čtvrté zóně ochrany v CHKO a pokud má obec schválenou územně plánovací dokumentaci spolu se stanoviskem orgánu ochrany přírody, nemusí mít tento souhlas (PRCHALOVÁ, 2006).

Omezování práva myslivosti a rybářství dochází jen v NPR, jedině se souhlasem orgánu ochrany přírody. Naopak v NP a PR souhlas nutný není, jen některá omezení jsou v ochranných podmínkách a další může orgán ochrany přírody vymežit svým rozhodnutím. Omezení hospodaření v lesích je obdobné jako omezení výkonu práva myslivosti a rybaření. Vymezení se nachází v ochranných podmínkách ZCHÚ, pouze u NP a NPR se uplatňují další omezení (BOROVIČKOVÁ a HAVELKOVÁ, 2005).

Jestliže vlastník uvažuje o prodeji nezastavěného pozemku, který leží mimo útvary obcí a zároveň se nachází na území NP, NPR, NPP nebo pozemku související s jeskyní, má stát resp. orgán ochrany přírody předkupní právo na pozemky (PRCHALOVÁ, 2006).

5 Kategorie ZCHÚ

5.1 Velkoplošná zvláště chráněná území

Příloha č. 2 obsahuje mapu, která vyjadřuje zastoupení přírodních stanovišť v katastrálních územích vzhledem k velkoplošným zvláště chráněným územím. Barevné rozdělení znázorňuje počet typů biotopů, které se vyskytují v katastrálním území. Tímto se dosvědčuje rozmanitost/kvalita přírodních složek a charakter krajiny. Čím vyšší číslo, tím vyšší počet typů biotopů a to znamená větší rozmanitost a stabilita (MIKO a HOŠEK, 2009). Bohužel na mapě chybí CHKO Brdy, která byla vyhlášena až po vytvoření této mapy.

5.1.1 Národní parky

Národní parky jsou území o velkých rozlohách, která se vyznačují svou jedinečností v národním či mezinárodním měřítku a velkou část jejich rozlohy pokrývají přirozené nebo lidskou činností málo poznamenané ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají výjimečný vědecký a výchovný význam. NP podléhají nejpřísnějšímu stupni ochrany ze všech kategorií ZCHÚ (BALÁŽ et al, 2010). Orgán ochrany přírody ustanovuje na projednání a posouzení všech důležitých dokumentů a řízení radu národního parku, která se skládá ze zástupců Horské služby, nejvýznamnějších právnických nebo fyzických osob s podnikatelskou působností na území NP z oboru lesnictví, zemědělství, obchodu a cestovního ruchu, odborníků z vědeckých a odborných pracovišť (STEJSKAL, 2006).

Jak je napsáno v kapitole 4.2.2 Nástroje ochrany zvláště chráněných území, se NP dělí na tři zóny ochrany. Do první zóny ochrany se zařazují území s nejdůležitějšími přírodními hodnotami a biotopy, které jsou nejvíce zranitelné a náchylné na negativní ovlivnění lidskou činností. Právě proto se stanovuje nejpřísnější režim ochrany do první zóny. Uplatňují se zde základní i bližší ochranné podmínky. Druhá zóna zahrnuje území, ve kterém převládají přírodě blízké ekosystémy, a proto už zde režim ochrany není tak přísný jako v první zóně. Do třetí zóny náleží plochy s převahou ekosystémů značně ovlivněných člověkem, zastavěné území obce nebo místo s vysokou rekreační zátěží. Spolu s ochranným pásmem vytváří třetí zóna tzv. nárazníkovou zónu, jejímž cílem je zmírnit dopady využívání krajiny na vlastní území NP (MIKO et al, 2005).

Základní ochranné podmínky NP zakazují činnosti, které jsou stanoveny v zákoně v §16 v odst. 1, které platí na celém území NP. Nejvýznamnější základní ochranná podmínka zakazuje hospodaření na pozemcích takovými způsoby, které vyžadují intenzivní technologii a mohou výrazně pozměnit biologickou rozmanitost, strukturu a funkci ekosystémů, nebo nevratně změnit půdní povrch. Dalšími zákazy jsou např.: zneškodňovat odpady původem mimo území NP, zneškodňovat ostatní odpady mimo vyhrazená místa, tábořit a rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, sbírat rostliny kromě lesních plodů či odchyt živočichů, pokud není jinak stanoveno v bližších ochranných podmínkách či návštěvním řádu NP. Dále §16 odst. 2 obsahuje činnosti, které nelze provozovat v první zóně NP – povolovat a umisťovat nové stavby, vstupovat mimo vyznačené cesty bez souhlasu orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků, měnit skladbu a plochu kultur, pokud změna není stanovena z plánu péče, hnojit, používat kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady (PRCHALOVÁ, 2006).

V současnosti se na území ČR nachází celkem čtyři NP: Krkonošský NP, který je nejvýznamnější kvůli unikátním vysokohorským ekosystémům, NP Šumava, která je cenná pro její rozlehlé polopřirozené horské lesy, rašeliniště i lidmi formovaná bezlesí, NP Podyjí, který se vyznačuje teplomilnými opadavými lesy, skalnatými stanovišti i vřesovištěm, NP České Švýcarsko, které má biotopově velmi pestrou krajinu pískovcových měst (BALÁŽ et al, 2010). Krkonošský NP, NP Šumavy a NP Podyjí byly vyhlášeny nařízením vlády, kdy ještě platil starý zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody. Podle nového zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny je vyhlášen NP České Švýcarsko (MIKO et al, 2005). První tři jmenované parky byly přepsány do nového zákona na základě § 90 odst. 10 (PRCHALOVÁ, 2006). Ochranné pásmo má stanovené Krkonošský NP vládním nařízením č. 165/1991 Sb., a NP Podyjí stanovené vládním nařízením č. 164/1991 Sb. NP Šumava a NP České Švýcarsko ochranná pásma nemají, protože jim přilehlé CHKO splňují stejnou ochranu jako ochranná pásma (MIKO et al, 2005).

Tabulka 1: Seznam NP

Název	Datum zřízení	Rozloha (ha)	Kraj
Krkonošský národní park	17. 05. 1963	36 300,00	Liberecký Královéhradecký
Šumava	20. 03. 1991	69 030,00	Jihočeský Plzeňský
Podyjí	20. 03. 1991	6 259,00	Jihomoravský
České Švýcarsko	01. 01. 2000	7 900,00	Ústecký

Zdroj: <http://drusop.nature.cz/index.php>

5.1.2 Chráněné krajinné oblasti

Za chráněné krajinné oblasti se mohou vyhlásit rozsáhlá území s harmonicky utvořenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, případně s dochovanými památkami historického osídlení. Je zde mírnější režim ochrany než u NP, spíše se v CHKO jedná o soulad využívání území lidmi s ohledem na přírodní a krajinné hodnoty. Jako jediná kategorie ZCHÚ chrání i krajinný ráz (PRCHALOVÁ, 2006).

Zonace CHKO se dělí na čtyři zóny ochrany a podle jejich charakteristik se rozdělují takto 1. zóna – přírodní jádrová, 2. zóna – polopřirozená ochranná, 3. zóna – kulturně krajinná a 4. zóna – okrajová sídelní. Oproti NP se v první zóně neomezuje vstup osob, ale pořád platí nejpřísnější ochrana. Hospodaření na území se odvíjí podle členění CHKO, aby se její přírodní stav udržoval a zlepšoval. Rekreační v zónách je přípustná, jestliže se neničí přírodní hodnoty (MIKO et al, 2005).

Základní ochranné podmínky se stupňují podle zón ochrany. Na celém území CHKO je zakázáno zneškodňovat odpady mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, tábořit a rozdělávat ohně mimo vymezená místa se souhlasem orgánu ochrany přírody, vjíždět a setrávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice, místní komunikace a vyhrazená místa se souhlasem orgánu ochrany přírody, stavět nové dálnice, útvary obcí a plavební kanály, aj. V první zóně se zakazuje umísťovat a povolovat nové stavby, povolovat a měnit využívání území, těžit nerosty a humolity, aj. Na území první a druhé zóny je dále zakázáno hospodaření na pozemcích mimo zastavěné území, které vyžaduje intenzivní technologie, zavádět intenzivní chovy zvířete a pořádat soutěže na jízdách

kolech mimo silnice, místní komunikaci a vyhrazená místa se souhlasem orgánu ochrany přírody (ZÁKON č. 114/1992 Sb.). Poslání, bližší ochranné podmínky a samotné CHKO se vyhláší nařízením vlády, vymezení a změna zón ochrany přírody stanoví MŽP vyhláškou (PRCHALOVÁ, 2006). Správu a péči o CHKO řídí AOPAK prostřednictvím svých stanovišť, jen CHKO Šumava spravuje Správa NP a CHKO Šumava (www.ochranaprirody.cz).

Tabulka 2: Seznam CHKO

Název	Datum zřízení	Rozloha (ha)	Kraj
Beskydy	30. 03. 1973	116 000,00	Moravskoslezský Zlínský
Bílé Karpaty	18. 02. 1981	71 500,00	Jihomoravský Zlínský
Blaník	01. 01. 1982	4 000,00	Středočeský
Blanský les	01. 01. 1990	21 235,00	Jihočeský
Brdy	01. 01. 2016	34 499,34	Středočeský Plzeňský
Broumovsko	01. 05. 1991	41 000,00	Královéhradecký
České středohoří	12. 04. 1976	107 000,00	Ústecký Liberecký
Český kras	19. 09. 1972	13 200,00	Praha Středočeský
Český les	01. 08. 2005	47 300,00	Plzeňský
Český ráj	01. 03. 1955	18 152,30	Liberecký Královéhradecký Středočeský
Jeseníky	25. 07. 1969	74 000,00	Moravskoslezský Olomoucký
Jizerské hory	01. 01. 1968	35 000,00	Liberecký
Kokořínsko - Máchův kraj	12. 04. 1976	41 037,14	Středočeský Liberecký
Křivoklátsko	23. 01. 1979	63 000,00	Středočeský Plzeňský
Labské pískovce	19. 09. 1972	24 500,00	Ústecký
Litovelské Pomoraví	15. 11. 1990	9 600,00	Olomoucký
Lužické hory	12. 04. 1976	27 000,00	Liberecký Ústecký
Moravský kras	04. 07. 1956	9 200,00	Jihomoravský
Orlické hory	12. 03. 1970	20 000,00	Pardubický Královéhradecký
Pálava	03. 05. 1976	7 000,00	Jihomoravský
Poodří	01. 05. 1991	8 153,11	Moravskoslezský
Slavkovský les	21. 06. 1974	64 000,00	Karlovarský

			Plzeňský
Šumava	27. 12. 1963	99 400,00	Jihočeský Plzeňský
Třeboňsko	14. 03. 1980	70 000,00	Jihočeský
Žďárské vrchy	30. 07. 1970	71 500,00	Pardubický Kraj Vysočina
Železné hory	01. 05. 1991	38 000,00	Pardubický Kraj Vysočina

Zdroj: <http://drusop.nature.cz/index.php>

5.2 Maloplošná zvláště chráněná území

Ochrana takto chráněných území bere v úvahu konkrétní přírodní hodnoty, které jsou cílem ochrany v dané oblasti. Kategorie maloplošných zvláště chráněných území se dělí na základě přísnosti ochrany a významu chráněných přírodních hodnot (KOLÁŘ et al, 2012). Seznamy již existujících území v ČR obsahuje vyhláška č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů (DAMOHORSKÝ, 2003).

5.2.1 Národní přírodní rezervace a přírodní rezervace

Národní přírodní rezervace představují menší území s mimořádnými přírodními hodnotami, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány významné a jedinečné ekosystémy v národním či mezinárodním měřítku. Tato území se nesmí využívat takovým způsobem, který by vedl ke zhoršení stavu jejich přirozeného prostředí (ZÁKON č. 114/1992 Sb.).

Bližší ochranné podmínky jsou předepsané ve zřizovacím právním předpisu NPR, základní ochranné podmínky jsou obsaženy v § 29, např.: zákaz hospodaření na pozemcích způsobem vyžadující intenzivní technologii, těžbu nerostů a humolit, povolování nebo uskutečňování záměrného rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů, zavádění intenzivního chovu zvěře, změny dochovaného přírodního prostředí v rozporu s bližšími ochrannými podmínkami. Ve srovnání s ostatními ZCHÚ, má NPR přísný zákaz povolování a umístování staveb (PRCHALOVÁ, 2006). Příloha č. 3 zahrnuje seznam NPR.

Území většinou menší rozlohy s ekosystémy typické a významné pro příslušnou geografickou oblast se mohou vyhlásit za přírodní rezervace. Na rozdíl od NPR nemusí mít zachovalý přírodní reliéf a mohou se za PR vyhlásit dříve člověkem pozměněná území. Základní ochranné podmínky PR jsou obdobné jako u NPR s výjimkou používání biocidů (MIKO et al, 2005).

5.2.2 Národní přírodní památky a přírodní památka

Národní přírodní památka je menší přírodní útvar, především geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním či mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem. Za NPP se může vyhlásit i takové území, které formovala příroda i lidská činnost. Jedinou základní ochrannou podmínkou je zákaz změny nebo poškození NPP či jejich hospodářské využití (STEJSKAL, 2006). V příloze č. 4 je uveden seznam těchto chráněných území.

Přírodní památka se charakterizuje podobně jako NPP, jen je regionálního významu. Stanoví se nařízením kraje, ale pokud leží na území NP či CHKO, stanoví ji správa daného chráněného území. Také jako NPP má jedinou základní ochrannou podmínku a to zákaz změny nebo poškození PP či její hospodářské využití. Základní ochranná podmínka se doplnila novelou provedenou zákonem č. 218/2004 Sb., pro budoucí úlohu PP jako nástroj k ochraně evropsky významných lokalit (PRCHALOVÁ, 2006).

5.3 Porovnání ZCHÚ

V následující tabulce bylo provedeno vlastní porovnání všech ZCHÚ. Nejprve podle data vyhlášení na nejstarší a nejmladší, další srovnání je podle velikosti rozlohy na největší a nejmenší. Toto členění se použilo pro jednotlivé kategorie ZCHÚ, poslední řádek tabulky obsahuje srovnání všech kategorií. V kategorii nejmenší přírodní památka se uvádí jako příklad Zelené údolí, dalšími jsou Pod lázněmi, Sirmaté lázně, Slanice pramen, Slanice studna, Želechovické paseky a U rybníka.

Tabulka 3: Porovnání ZCHÚ

ZCHÚ	Nejstarší	Nejmladší	Největší	Nejmenší
Národní park	Krkonošský národní park	České Švýcarsko	Šumava	Podyjí
Chráněné krajinné oblasti	Český ráj	Brdy	Beskydy	Blaník
Národní přírodní rezervace	Žofinský prales	Tabulová	Praděd	Malý a Velký štít
Národní přírodní památka	Hojná voda	Dlouhopolsko	Polické stěny	Dubí Hora
Přírodní rezervace	Choustník	Havran	Údolí Oslavy a Chvojnice	Perelský důl
Přírodní památka	Buková slat'	Cvičák	Pod Husí horou	Zelené údolí a ostatní
Ze všech ZCHÚ	NPR Žofinský prales	PP Cvičák	CHKO Beskydy	Zelené údolí a ostatní

Zdroj: vlastní zpracování

Při zpracování výše uvedené tabulky bylo přihlíženo také k poloze a zastoupení kategorií ZCHÚ v jednotlivých krajích naší republiky. Sice některé kategorie zasahují svým rozložením do dvou krajů, ale vyplynulo z toho zjištění, že největší počet CHKO je ve středočeském kraji, dále v plzeňském a libereckém kraji. Nejvíce NPR je v jihomoravském kraji, středočeském a ústeckém kraji. Největší zastoupení NPP je ve středočeském kraji, jihomoravském a jihočeském kraji. PP a PR je velké množství s velkým zastoupením po celém území republiky. Dále se zjistilo, že v jihočeském, jihomoravském a středočeském kraji mají největší počet všech kategorií ZCHÚ.

V následující tabulce jsou všechny kategorie ZCHÚ členěny podle počtu, rozlohy a procentního podílu k celkové rozloze České republiky.

Tabulka 4: Přehled kategorií ZCHÚ

Kategorie ZCHÚ	Počet	Rozloha (ha)	Podíl k celkové rozloze ČR (%)
Národní park	4	119 4879,0000	1,51
Chráněná krajinná oblast	26	1 135 276,8921	14,39
Národní přírodní rezervace	107	28 629,2974	0,36
Národní přírodní památky	120	6 199,4760	0,07
Přírodní rezervace	809	42 738,7717	0,54
Přírodní památka	1 547	33 676,8861	0,42
Celkem ZCHÚ	2 613	1 316 640,5800	16,67

Zdroj: <http://drusop.nature.cz/index.php>

6 Vybraná zvláště chráněných území

Mapu s rozmístěním vybraných ZCHÚ v České republice obsahuje příloha č. 7.

6.1 Krkonošský národní park

Krkonošský národní park (KRNAP) leží v severní části ČR v pohoří Krkonoš, které je nejvyšší ve střední Evropě severně od Alp. Vystupuje nad alpínskou hranici lesa a vytváří tak přirozenou hradbu na okraji rozlehlých nížin Německa a Polska (www.krnep.cz). Tvar povrchu Krkonoš se utvářel už od prvohor, důležitým horotvorným pochodem ve třetihorách bylo vyzdvižení jádra horstev a tím vznikala hluboká údolí. Opakované zaledňování ve čtvrtohorách ukončilo tvarování povrchu (FRIEDL et al, 1991).

Obrázek 1: Znak KRNAP

Zdroj: <http://www.krnep.cz/logo/>

Krkonoše se nevyvíjeli jen za pomoci přírodních pochodů, ale i s pomocí lidské společnosti, pro kterou bývali velkým zdrojem materiálních hodnot. Vztah lidí a horské přírody se postupně vyvíjel a více směřoval k ohrožení této přírody. Pokusy o ochranu před vyhlášením národního parku byly např.: opatření vydaná lesníky jednající o využívání a hospodaření v lesích, výnos o ochraně krkonošské květeny, hrabě Jan Harrach zřídil na svém panství první přírodní rezervaci Strmá stráň, neúspěšný Schustlerův návrh na vyhlášení Národního parku krkonošského, vytvoření přírodní rezervace Kotelská rokle, zřízení čtyř rozsáhlých rezervací V Bažinkách, Rýchorská studánka, Rýchorská květnice a Dvorský les. Po zpracování a uvedení územního plánu na území Krkonoš, který už částečně obsahoval strategii péče o NP, byl dne 17. 05. 1963 zřízen nařízením vlády ČR č. 41/93 Sb. Krkonošský národní park (FLOUSEK et al, 2007). Ochranné pásmo se pro NP zřídilo nařízením vlády č. 58/1986 Sb. a v současnosti je podoba NP a ochranného pásma dána v nařízení vlády č. 165/1991 Sb. (NĚMEC a POJER, 2007). První zóna NP, do které se zařazují nejvýznamnější přírodní hodnoty, zaujímá 4 432 ha, druhá zóna 4 000 ha a třetí zóna – okrajová 27 925 ha. Jeho ochranné pásmo zahrnuje na 18 430 ha (MACKOVČIN et al, 2002). V příloze č. 5 je zobrazena zonace KRNAP.

Krkonošský národní park překypuje neobyčejnou pestrostí krajiny, flóry a fauny, ale navzdory své malé rozloze a menším nadmořským výškám se liší od

přírodních rozmanitostí ostatních evropských středohor. Povrch pokrývají smrkové a smíšené lesy, květnaté horské louky, porosty kleče, ledovcové kary, subarktická rašeliniště a alpské trávníky. Svou podobou připomíná severskou přírodu, a proto se nazývá ostrovem Arktidy uprostřed Evropy (MIKO et al, 2010). V KRNAP se objevuje mnoho vzácných druhů rostlin, které najdeme jen zde - krkonošské endemity a jsou to některé druhy jestřábníků především jestřábník sudetský, zvonek krkonošský, bedrník skalní, lomikámen pižmový čedičový a mnoho dalších druhů. Z doby ledové zde přebývají glaciální reliktů, jako je např.: všivec sudetský, kontryhel mlhový, ostružiník moruška a lomikámen sněžný. Vzácnost přírodního bohatství také dokazuje mnoho druhů mechorostů a lišejníků. Také krkonošskou faunu ovlivnilo zalednění, které zapříčinilo její bohatost a vzácnost. Bohužel člověk vyhubil vlka, medvěda, divokou kočku, rysa i orla skalního (FRIEDL et al, 1991).

Dnes KRNAP ovlivňují dva negativní faktory. Prvním faktorem jsou imisně ekologické vlivy, které ovlivňovali NP už delší dobu a vznikali provozem tepelných elektráren v Polsku, bývalé NDR a České kotlině. Nejvíce imise škodily na lesních porostech Krkonoš a za působení dalších vlivů např. drsné klimatické poměry, nevhodná druhová, věková i prostorová skladba porostů, se museli provést imisní těžby. Dalším faktorem je intenzivní turistická zátěž, která působí celoplošně. Turisté ničí vegetaci a přinášejí nepůvodní a někdy velmi expanzivní druhy, na rozšířených turistických cestách vzniká vodní eroze, zvyšuje se množství odpadů, odpadků, potřeba pitné vody a mnoho dalších potřeb pro pohodlí turistů. Plán péče navrhuje zlepšení spolupráce Správy KRNAP s místními obcemi, která umožní lepší vybavenost sídel a usměrní turistický ruch. (www.cittadella.cz).

6.2 Národní park Šumava

Před samotným NP se vyhlásila CHKO Šumava, která byla zřízena výnosem Ministerstva školství a kultury čj. 53.855/1963. Zabírala na 163 000 ha z pohoří Šumavy. Následně dne 20. 03. 1991 byl vyhlášen nařízením vlády č. 163/1991 Sb., NP Šumava, CHKO Šumava se zmenšila na 99 400 ha a tvoří mu ochranné pásmo.

Obrázek 2: Znak NP Šumava

Zdroj: <http://www.npsumava.cz/cz/>

Pohoří Šumavy se nachází v jihozápadních Čechách a začala se tvarovat v prvohorách, kdy bylo zvrásněno a následně se erozí i zvětráváním zarovnávalo a snižovalo. Vlivem alpínského vrásnění a silnou erozní činností ve třetihorách se pohoří rozlámalo na jednotlivé kry. Po ústupu ledovce ve čtvrtohorách zůstaly vyhloubené pánve – kary a ty pomohly vzniku šumavských jezer (FRIEDL et al, 1991).

NP Šumava zahrnuje nejvzácnější oblasti lesnatého pohoří, které patří k nejrozsáhlejším souvislým lesnatým masivům střední Evropy a přezdívá se mu „zelené srdce Evropy“. Přes 80% rozlohy NP patří právě lesům i přírodě blízkým až pralesovitým zbytkům horských smíšených lesů se smrkem, bukem a jedlí či horských smrčín v nejvyšších polohách. Rozlehlé náhorní plošiny šumavských Plání s četnými horskými vrchovišti, údolní vrchovišti, nivy a mokřady podél toků, hluboce zaříznutá údolí, suťové svahy, kamenná moře a skalní útvary vytvářejí drsnou tvář šumavské přírody (MIKO et al, 2010). Díky různorodosti stanovišť, od údolních niv až po horské smrčiny, se zde nachází řady chráněných druhů rostlin a živočichů. Z rostlin je to např.: hořec šumavský, blatnice bahenní, oměj šalamounek, borovice blatka, bříza trpasličí a mnoho dalších. Fauna je zde také velice pestrá a mezi významné druhy patří např.: perlorodka říční, čáp černý, tetřev hlušec, vydra říční, rys ostrovid (www.npsumava.cz).

V příloze č. 6 je vyobrazena zonace NP Šumava. První zóna tvoří 13% rozlohy NP a objevují se zde převážně rašeliniště, přírodě blízká lesní společenstva horských smrkových a smíšených lesů, reliktních borů nebo suťových lesů. Druhá zóna zahrnuje takřka 83% rozlohy NP s lesními a zemědělskými ekosystémy, které jsou pozměněné člověkem. Do třetí zóny se soustřeďují převážně lidská činnost (osídlení, zemědělské plochy, turistické a rekreační zájmy) o rozloze 2 800 ha, tj. 4% z rozlohy NP (ANDĚRA a ZAVŘEL, 2003). V NP můžeme narazit na tzv. klidová území, která představují nejvzácnější části pro ochranu živočichů a rostlin, která jsou citlivější na přítomnost člověka. Jedná se o propojení první a druhé zóny, jehož význam je omezení i zamezení pohybu turistů a zajišťuje nerušený vývoj rostlin a živočichů (MACKOVČIN a SEDLÁČEK, 2003).

6.3 Národní park Podyjí

NP Podyjí se nalézá v jihozápadní části Moravy, byl vyhlášen vládním nařízením č. 164/1991 Sb., dne 20. 03. 1991 a nalézá se na bývalé CHKO Podyjí. Území dominuje zařízly bohatě meandrující tok řeky Dyje, jejichž kaňonovité údolí s částmi balvanitých suťových stěn má hloubku až 150 m (FRIEDL et al, 1991).

Ve třetihorách se zdvihl okraj Českého masivu a zároveň pokleslo alpské předpolí, tato změna reliéfu a vznik výrazného terénního stupně na jihovýchodní části NP vedla k postupnému hloubení údolí Dyje. Proces hloubení pokračoval i v krystalickém podloží, kde vzniklo hluboké říční údolí (www.nppodyji.cz).

Povrch NP Podyjí je charakteristický svými mimořádnými scenériemi, které tvoří mozaiky skalních amfiteátrů, srázných stěn, meandrů, suťových polí, těžko prostupnými stržemi, nivními loukami podél Dyje a prosluněnými lesostepmi (MIKO et al, 2010). Flóra a vegetace v NP se člení na hercynskou a paponskou fytogeografickou oblast, jejichž hranice se shodují s přechodem mezi Českým masivem a vněkarpatskými sníženinami. Severozápadní a střední část území NP náleží do Českého masivu a území je charakterizováno většími nadmořskými výškami, nižšími teplotami, vyššími srážkovými úhrny, starými silikátovými horninami a krajinnou mozaikou lesnatých a odlesněných ploch. Vněkarpatské sníženiny spadají do jihovýchodní části území NP a vyznačují se menšími nadmořskými výškami, teplejším a sušším podnebím, třetihorními a čtvrtohorními sedimenty a téměř odlesněnou krajinnou. (DANIHELKA et al, 2002). Z hercynských druhů rostlin na území NP jsou např. buk lesní, rozchodník skalní či jaterník podléška a z panonských druhů rostlin jsou např. koniklec velkokvětý, kavyl vláskovitý, zlatovlásek obecný nebo oman oko Kristovo. Také migrace druhů z oblasti Alp ovlivnily flóru a to např. brambořík evropský, ploštičník evropský či oměj jedhoj. Vegetaci v NP Podyjí převážně tvoří lesní porosty, v kterých jsou nejvíce zastoupeny hercynské dubohabřiny a směrem na východ přecházejí k panonskému typu. Hlavním důvodem vyhlášení NP byla právě jedinečnost lesních porostů v údolním zářezu Dyje mezi Vranovem a Zlínem. Nejcennějšími nelesními

Obrázek 3: Znak NP Podyjí

Zdroj: <http://www.nppodyji.cz/>

vegetacemi jsou vřesoviště, kde se objevují skupiny keříčkových a nízkých travinobylinných porostů.

NP Podyjí patří do oblastí ve střední Evropě s největší rozmanitostí bezobratlých živočichů, doposud se odhalilo na 9 000 druhů a 10% z tohoto počtu je uvedeno v Červených seznamech ohrožených druhů ČR. Množství druhů obratlovců je oproti bezobratlým chudší, v NP se prokázalo na 337 druhů ptáků, 69 savců, 39 ryb, 14 obojživelníků a 8 plazů (KOS a LAZÁREK, 2011). Symbolem NP Podyjí je čáp černý, který v logu NP značí volný pohyb v území dříve rozděleném železnou oponou (www.nppodyji.cz).

6.4 Národní park České Švýcarsko

Na části území CHKO Labské pískovce, která byla vyhlášena v roce 1972, se dne 01. 01. 2000 zřídil NP České Švýcarsko (NĚMEC a POJER, 2007). Nachází se na severu ČR při státní hranici se Svobodným státem Sasko a jeho západní hranici lemují řeka Labe. NP České Švýcarsko CHKO, Labské pískovce a saský národní park Sächsische Schweiz spolu vytvářejí oblast Českosaské Švýcarsko neboli Labské pískovce, která reprezentuje unikátní pískovcové území, jaké v Evropě nikde jinde nenajdeme (www.npcs.cz).

Obrázek 4: Znak NP České Švýcarsko

Zdroj: <http://www.npcs.cz/>

Oblast NP neleží na pohoří, ale na erozivní krajině, která vznikla v druhohorách a geologickým podkladem této oblasti jsou mořské usazeniny z druhohorní doby obsahující většinou pískovce. Pískovcovou krajinu prostupují třetihorní čediče a vytvářejí tak kontrast, který se odráží ve vzhledu vegetace, protože na čedičích rostou listnaté porosty a na pískovcích rostou jehličnaté porosty. Eroze ve čtvrtohorách, která byla ovlivněná pukáním pískovců a průběhem vrstevních spár s rychlým zvětráváním, vytvořila tvary skalního reliéfu - kaňonovitá údolí, skalní města, římsy, převisy, brány aj (NĚMEC a POJER, 2007).

Druhové složení rostlinstva je dáno chudým pískovcovým podložím, proto zastoupení vyšších rostlin není tak vysoké oproti mechorostům, které mají bohaté zastoupení (www.npcs.cz). Nejrozšířenějším typem stanoviště jsou lesy, které

pokrývají 95% rozlohy NP. Jejich věkové i druhové složení se hodně měnilo podle hospodářského využívání. V minulosti se v druhové skladbě vyjímali kyselé bučiny, ale následně se změnilly na smrkové monokultury a dnes se nacházejí jen na vybraných místech. Z listnatých stromů se dochovali bučiny, teplomilné doubravy a lužní lesy u vodních toků (www.npcs.cz). Mezi zajímavosti NP se řadí výskyt podhorských a horských druhů rostlin v nízkých nadmořských výškách v hluboce zaříznutých soutěskách. Jinak se zde nejvíce objevují subatlantské druhy rostlin - mokřýš vstřícnohistý, svízel skalní, mochna anglická či kapradina žebrovice různolistá (www.npcs.cz).

Lesnatost NP, skalnatá málo člověku přístupná místa, která by mohl narušit, vodní toky, rybníky, rašeliniště a přiléhající CHKO s harmonickou zemědělskou krajinou s rozptýlenou zástavbou zvyšují druhovou rozmanitost živočichů s odlišnými podmínkami na prostředí na poměrně malém území. Vyskytují se zde druhy nově objevených živočichů na tomto území a druhy silně i kriticky ohrožených živočichů. Významným druhem ptáků na území NP je sokol stěhovavý, který zde opět začal hnízdit a jeho populace je zde největší ve střední Evropě (www.npcs.cz).

6.5 Chráněná krajinná oblast Český kras

CHKO Český kras se svou rozlohou 13 200 ha náleží do okresu Beroun, okresu Praha-západ a okrajově do obvodu Prahy 5 a zřízena byla výnosem Ministerstva kultury ČSR čj. 4.947/72 – II/72. Jedná se o významné území ze světového hlediska. Nalezeny zde byly zkameněliny mořských živočichů žijících ve starších prvohorách před 440 až 360 miliony let. Také se jedná rovněž o největší vápencové území v ČR se zachovalými místy společenstev skalních stepí, lesostepí a listnatých lesů s velmi bohatou přirozenou druhovou rozmanitostí rostlin a živočichů (MACKOVČIN a SEDLÁČEK, 2005). Díky rozpouštění vápence mohlo později dojít ke vzniku téměř na 700 jeskyň (MIKO et al, 2010).

V této oblasti našel a popsal několik tisíc druhů zkamenělin badatel Joachim Barrande. Mezi významná naleziště patří Koněprusy, Lištice, Loděnice, Budňanská skála v Karlštejně, Lochkov a Radotínské území. Některé druhy zkamenělin se poprvé popsaly právě v CHKO, byly to např. druhy trilobitů, graptolitů, ostnokožců, mechoveců, korálů a mnoho dalších. Tyto neporušené zkameněliny a nepřerušené ukládání sedimentů v ordoviku, siluru a v devonu vytvořili území v Českém krasu,

které je jedinečné z hlediska světové stratigrafie prvohor. Skalnatý svah návrší Klonk u Suchomast se vyhlásilo jako globální statotyp, se kterým se ve světě srovnávají hranice mezi prvohorními útvary silurem a devonem (MACKOVČIN a SEDLÁČEK, 2005).

Na vápencovém podkladu se vyvinula druhově mimořádně bohatá společenstva. Nejznámější jsou skalní stepi a šipákové doubravy. Oblast je jediným větším územím v Čechách, kde jsou v úplných vývojových sériích vyvinuta unikátní společenstva vápnomilných rostlin. Fauna Českého krasu je velmi bohatá, zvláště zastoupením bezobratlých živočichů. Z obratlovců zasluhuje pozornost 17 druhů netopýrů zimujících v jeskyních a ve štolách (MIKO et al, 2010).

6.6 Chráněná krajinná oblast Blaník

CHKO Blaník se vyhlásila výnosem Ministerstva kultury ČSR čj. 17332/81 ze dne 29. 12. 1981 a leží jižně od Vlašimi ve Středočeském kraji. Výrazným útvarem je hora Velký Blaník a spolu s harmonickou, biologicky vyváženou krajinou tvoří hlavní důvody vyhlášení ochrany krajiny. CHKO Blaník uchovává nejenom přírodní bohatství, ale i kulturní. Na území se nachází určitý typ venkovské sídelní struktury, který obsahuje i pozůstatky lidových staveb, sakrálních objektů, historického osídlení keltského hradiště, stavby z románské i pozdější doby. Při jihozápadní hranici území se nachází zlatodůl Roudný, který je nejvýznamnější geologickou lokalitou v CHKO, ale i nejstarší známé ložisko zlata v ČR.

V minulých letech byla celá oblast zalesněná, druhovou skladbou spadala do dubobukového až bukodubového vegetačního stupně s dubem, bukem a jedlí s javoru klenu a lípy, až v následujících letech se na úkor listnatých stromů začal sázet smrk. Na obnovení přirozené skladby lesa přispěl v 50. letech 20. století lesník Josef Melichar zavedením maloplošné obnovy buku a jedle. Prvky této obnovy přirozené skladby lesa se využívají až do dnes, kdy les tvoří 31% rozlohy území CHKO, jinak se na území nachází zemědělsky obhospodařovaná krajina, louky, mokřady a rybníky. Územím protéká řeka Blanice, která vytváří osu území (MACKOVČIN a SEDLÁČEK, 2005).

6.7 Národní přírodní rezervace Žofínský prales

NPR Žofínský prales se nachází v Novohradských horách u hranic s Rakouskem. Jak už je zmíněno v kapitole Historie ochrany na území České republiky, jedná se o nejstarší chráněné území v Čechách i ve střední Evropě vyhlášené hrabětem Jiřím Augustem de Longueval-Buquoyem o rozloze 172,6 ha. Dne 31. 12. 1933 byl Žofínský prales zřízen jako NPR a dne 24. 06. 2004 se vyhláškou č. 381/2004 Sb., zřídilo nové vyhlášení a vymezení Žofínského pralesa o 102,71 ha. Hlavním důvodem ochrany bylo zachování dochovaného zbytku původního pralesovitého lesního porostu ponechaného samovolnému vývoji (PLHAL et al, 2016).

Unikátní jsou také systémy lesních pramenišť, které na bezlesých místech přecházejí do pramenišťních rašelinišť a ty vytvářejí uvnitř nedotčeného pralesa útočiště pro reliktní druhy živočichů a rostlinstva. NPR Žofínský prales je pro mnoho vzácných a ohrožených mechorostů, lišejníků a hub jediným nalezištěm nejenom na území ČR, ale i v širším okolí (DUDÁK, 2006). Stromové patro vegetačního krytu obsahuje převážně buk lesní s příměsí smrku ztepilého a jedle bělokoré, vtroušený je také javor klen a jilm horský. Právě smrky a jedle jsou nejstaršími dřevinami v pralesu a to 300 až 400 let staré. Keřové patro tvoří především zmlazení buku, ojediněle se objevuje lýkovec jedovatý a zimolez černý. Bylinný podrost je druhově velmi rozmanitý, rostou v něm např. třtina chloupkatá, kyčelnice devítिलistá, pryskyřník kosmatý, netýkavka nedůtklivá.

Od 2. světové války je prales ponechán přírodě bez zásahu člověka, jedinou lidskou činností se stalo oplocení celého území kvůli ochraně před okusem zvěře. Dnes Žofínský prales slouží jako unikátní studijní plocha pro velkou škálu biologických oborů (MACKOVČIN a SEDLÁČEK, 2003).

6.8 Národní přírodní rezervace Boubínský prales

NPR Boubínský prales se nalézá v CHKO Šumava jižně od Vimperku v okrese Prachatice. Na výzvu lesníka Josefa Johna zřídil v roce 1858 kníže Jan Adolf Schwarzenberg chráněné území o výměře 144 ha, které se řadí mezi nestarší v ČR i v Evropě. Díky větrné kalamitě, napadení lesních porostů kůrovcem a následné rozsáhlé těžby, snížilo rozlohu na 46,67 ha. Ministerstvo školství a Národní osvěty dne 31. 12. 1933 vyhlásilo Boubínský prales jako Státní přírodní rezervaci a přijetím

nového zákona č. 114/1992 Sb., se převedl do kategorie NPR o rozloze 685,87 ha. Boubínský prales se řadí mezi nejznámější chráněné území v ČR (ŠÍP, 2006).

Vrchol Boubína, Pažení (Basumský hřbet) a plochý hřbet pokračující směrem k Bobíku utváří monumentální přírodní útvar se strmými svahy připomínající amfiteátr. Přírodní útvar se otvírá směrem k jihovýchodu, kudy protéká Kaplický potok. Jádro NPR představuje pozůstatky původního pralesního komplexu a další pozůstatky s různými míry narušení jsou roztroušeny po okolí. Velké výškové rozpětí území umožňuje bohatou druhovou rozmanitost, obsahuje tři vegetační jednotky – květnaté bučiny, klimaxové smrčiny a acidofilní horské bučiny, které plošně převažují. Stromové patro se skládá z buku lesního, smrku ztepilého, jedle bělokoré, javoru klenu a jilmu horského. Díky většímu množství tlejícího dřeva a vysoké vzdušné vlhkosti se na území objevují cenné a jedinečné mechorosty např. křižítka vystoupavá (MACKOVČIN a SEDLÁČEK, 2003). V rezervaci se nacházejí některé druhy chráněných rostlin např. oměj šalamounek, kontryhel lysý, žebrovice různolistá. Také se zde objevují chráněné druhy živočichů např. netopýr černý, kulíšek nejmenší, čolek horský a také především rys ostrovid (ŠÍP, 2006).

6.9 Národní přírodní památka Pravčická brána

NPP Pravčická brána představuje symbol a nejoblíbenější místo NP České Švýcarsko. Nachází se severovýchodně od obce Hřensko v okrese Děčín poblíž hranic se SRN. Zřídila se vyhláškou ONV Děčín dne 06. 12. 1963 (www.citadella.cz). V Evropě se nenalézá žádný útvar podobný tomuto.

NPP představuje geologický útvar ve tvaru brány, který vznikl na druhohorních pískovcích a pomocí eroze se vytvořil úzký a vysoký skalní ostrov. Ten překrývala pevná pískovcová lavice, pod kterou docházelo k proděravění skalního masivu, a další erozní činností se otvory zvětšovali, až vznikl skalní most (MACKOVČIN a SEDLÁČEK, 1999). Tento skalní útvar se stal hlavním důvodem vyhlášení ochrany území a chráněny jsou i blízké skalní masivy, hřbety a pilíře využívané jako vyhlídková místa do okolní krajiny.

Vegetace se vyznačuje svým nedostatkem na druhovou rozmanitost. Reliktní bory (borovice lesní, bříza bradavičnatá) se objevují na vrcholcích skal, v bylinném patře se vyskytuje borůvka, brusinka, metlička křivolaká a vřes obecný. Invazivní druhy (borovice vejmutovka, kaštanovník setý) ohrožují přirozená společenství

rostlin. Z živočišných druhů se zde vyskytuje plch velký, ojediněle plch zahradní a také se na území objevil kriticky ohrožený roháček jedlový (www.citadella.cz).

Pravčická brána byla v roce 2009 nominována na sedm divů světa v kategorii jeskyně, skalní formace, údolí. Bohužel se neprobojovala do finále (www.domaci.ihned.cz).

6.10 Národní přírodní památka Chýnovská jeskyně

NPP Chýnovská jeskyně se nachází v Jihočeském kraji, jihozápadně od obce Dolní Hořice v okrese Tábor. Nachází se na jihovýchodním svahu Pacovské hory. Předmětem ochrany je nejrozsáhlejší jeskynní systém jihočeského regionu, který vznikl na hrubozrnných krystalických vápencích i nekrasových horninách. Byla první jeskyně na území ČR, která se zpřístupnila pro turisty. Do dnes se prozkoumalo a zdokumentovalo na 1,5 km chodeb vytvořených v různých odvodňovacích úrovních, přičemž nejnižší úroveň je stále zatopená. Podle hydrogeologických a geofyzikálních výzkumů se předpokládá mnohem rozsáhlejší systém chodeb (www.citadella.cz).

Vzniku jeskyně pomohla především koroze karbonátových hornin, která působila zejména na místech tektonických poruch, proto má většina chodeb puklinový až tunelový charakter. Nalezlo se zde na 50 minerálů např. křemen, palygorskit, diopsid a mnoho dalších. Zajímavostí NPP jsou stěny chodeb, které se vyhladily pomocí vody a jejich barevnost způsobená střídáním rovných a zvlněných pruhů tmavozelených amfibolitů s bělostnými částmi krystalických vápenců a dolomitů za přítomnosti dalších chemických příměsí. Na barevnou pestrost v zatopených chodbách působí další minerály ve formě gelu a zbarvení mění od čistě bílé po žlutou, růžovou, červenou, fialovou, zelenou až do černa.

Mezi převážně stálé obyvatele jeskyně se řadí pár druhů dvoukřídlých – lanýžovka, bedlobytka. Bylo zde zjištěno na devět druhů netopýrů, nejpočetnější netopýr vodní, dále netopýr ušatý, netopýr řasnatý, netopýr velký, ojediněle se vyskytuje netopýr vousatý, netopýr velkouchý, netopýr Brandtův, netopýr černý a netopýr večerní. Kvůli přezimování využívá jeskyni např. můra sklepnice obecná, píďalka jeskynní (MACKOVČIN a SEDLÁČEK, 2003).

7 Zvláště chráněná území ve světě

Po celém světě vznikala velká škála kategorií chráněných území, jen společná databáze vyhlášených území v Evropě, obsahuje na 685 národních kategorií územní ochrany, které se používají v 39 evropských zemích. Až v roce 1994 přišla Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN) s kategorizací chráněných území, jejímž účelem je, co nejobektivněji porovnat státy a části světa mezi sebou. Její používání je zcela dobrovolné, nespadá pod žádnou mezinárodní úmluvu na ochranu přírody, ale některé státy ji uznaly za věcnou a zařadili ji celou nebo částečně upravenou do své legislativy (PELC, 2013). V roce 2010 zaujímala suchozemská chráněná území, která byla zapsána do světové databáze chráněných území (World Database on Protected Areas – WDPA) na 17 milionů km² zemské plochy, což odpovídá dvakrát tak velké Brazílii, nebo 12,7% ze světové zemské plochy mimo Antarktidu. Mořských chráněných území v tomto roce bylo na 6 milionů km² a to odpovídá 1,6% světového prostoru oceánů (BERTZKY et al, 2012). Rozloha suchozemských chráněných území s vnitrozemskými vodními plochami v roce 2014 stoupla na 15,4% světové zemské plochy a rozloha mořských chráněných území stoupla na 3,4% světového prostoru oceánů. Síť chráněných území díky různým vládám, organizacím a jednotlivcům stále roste (JUFFE-BIGNOLI, 2014).

Světová databáze chráněných území představuje nejkomplexnější světovou databázi suchozemských i mořských chráněných území. Tento projekt spadá do Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) a IUCN, ale spravuje ho Světové informační středisko ochrany přírody Programu OSN pro životní prostředí (The United Nations Environment Programme World Conservation Monitoring Centre – UNEP-WCMC) (www.iucn.org). Na internetové stránce ProtectedPlanet.net se databáze nachází v online verzi, pro lepší přístup k informacím (BERTZKY et al, 2012). Ve srovnání s českým rozdělením ZCHÚ a kategorizací podle IUCN, se náš NP Šumava, NP Podyjí a NP České Švýcarsko řadí do kategorie II a naše CHKO se řadí do kategorie V, do které patří i KRNAP. Maloplošná ZCHÚ spadají do kategorií III – IV, ale výjimkou jsou NPR Žofínský prales, NPR Boubínský prales a NPP Hojná voda, protože tato člověkem nedotčená území odpovídají kategorii I (STEJSKAL, 2006).

Tabulka 5: Kategorie chráněných území podle IUCN

Označení kategorie	Pojmenování kategorie	Definice kategorie
Ia	Přísná přírodní rezervace	Území země a/nebo moře obsahující výjimečné nebo reprezentativní ekosystémy, geologické nebo fyziologické vlastnosti a/nebo druhy. Chráněné území především pro vědecké výzkumy a/nebo monitoring životního prostředí
Ib	Přírodní rezervace – divočina	Velkoplošné území nepozměněné nebo mírně pozměněné země a/nebo moře, které si zachovalo přírodní charakter a vliv, bez trvalého nebo významného osídlení, které je chráněno a spravováno tak, aby se uchovalo v nedotčeném přírodním stavu.
II	Národní park	Přírodní území země a/nebo moře určené k (a) ochraně ekologické integrity jednoho nebo více ekosystémů pro současnou i budoucí generaci, (b) vyloučení využití nebo povolování neslučitelného s účely chráněného území a (c) poskytnutí základu pro duchovní, vědecké, vzdělávací, rekreační a návštěvnické příležitosti, které musí být z hlediska životního prostředí a kulturně kompatibilní.
III	Přírodní památka	Oblast obsahující jeden nebo více specifických přírodních nebo přírodně-kulturních znaků, které mají mimořádnou nebo jedinečnou hodnotu spočívající v jejich vzácnosti, reprezentativních či estetických kvalitách nebo kulturním významu.
IV	Území pro péči o stanoviště/druhy	Území země a/nebo moře vázané na aktivní zásahy správy území za účelem ochrany přirozeného prostředí a/nebo uspokojení potřeb konkrétního druhu
V	Chráněná krajinná/mořská oblast	Území země, případně pobřeží a moře, kde letitou interakcí člověka a přírody vznikla krajina významné estetické, ekologické nebo kulturní hodnoty, často s vysokou biologickou rozmanitostí. Pro ochranu, správu a vývoj takové oblasti je důležité zachování zmíněné interakce člověka s přírodou v její tradiční podobě.
VI	Chráněné území s udržitelným využíváním zdrojů	Území obsahující převážně nezměněné přírodní systémy, spravované tak, aby se zajistila dlouhodobá ochrana a správa biologické rozmanitosti za současného udržitelného využívání přírodních produktů a služeb k uspokojení potřeb komunity.

Zdroj: BADMAN a BOMHARD, 2008

7.1 Chráněná území v Rakouské republice

Rakouská republika je vnitrozemský stát v jižní a střední Evropě, její rozloha zaujímá na 83 871 km² a hraničí s Českou republikou, Slovenskem, Maďarskem,

Slovinskem, Itálií, Švýcarskem, Lichtenštejnskem a Německem. Celkový počet obyvatel k červenci 2016 činil 8 711 770 lidí a hlavním městem je Vídeň. Jedná se o stát, který se skládá z devíti samosprávných spolkových zemí – Burgenland, Korutany, Dolní Rakousko, Horní Rakousko, Salzburg, Štýrsko, Tyrolsko, Vorarlberg a Vídeň (www.cia.gov).

Zhruba 2/3 země v Rakousku má hornatý povrch. Dominantu krajiny jsou Alpy, především Východní Alpy, které představují Tyrolské Střední Alpy, Vysoké Taury a Nízké Taury, Severní vápencové Alpy a Jižní vápencové Alpy. V Horním a Dolním Rakousku se nachází okraj Českého masivu, který rozřází řeka Dunaj, a vytvářejí spolu několik soutěsek. Ze severovýchodu do Rakouska okrajově zasahují Západní Karpaty a podél řeky Dunaje leží nížiny, jako je Alpské předpolí, které se spíše používá pro zemědělství a je hustě obydlené, a Vídeňská pánev, která představuje tektonickou sníženinu mezi Alpami a Karpatami s centrální částí Moravské pole v oblasti soutoku Moravy a Dunaje. Na východu zasahují do území Rakouska výběžky Panonské nížiny. Oblast nejrozsáhlejšího výběžku se nazývá Seewinkel, rozprostírá se v okolí Nezdiderského jezera a směrem na jih v povodí řek Raab a Mur se mění ve zvlněnou pahorkatinu. Nejvyšším místem v Rakousku je hora Großglockner (3 797 m), který se tyčí na rozhraní Korutan a Východního Tyrolska ve Vysokých Taurách (ČEŘOVSKÝ et al, 1999).

Rakousko se může chlubit bohatou, neobyčejně rozmanitou krajinou. Přibližně 2/5 země pokrývají lesy, proto se Rakousko řadí mezi nejlesnatější země střední Evropy. V lesích dominuje smrk spolu s modřínem, bukem a dubem. V alpských a podhorských oblastech je převážně jehličnatý les, přičemž v teplejších místech převažuje listnatý les (www.britannica.com). Fauna Rakouska je typická pro střední Evropu, jsou to např. srnčí a jelení zvěř, zajíci, bažanti, lišky a koroptve. V alpské části se objevují např. kamzíci, svišti, orli i malá populace medvědů v jižní a centrální části Alp (www.austri.info).

Díky rozdělení Rakouska na spolkové země a neexistenci jednotného zákona na ochranu přírody a krajiny pro všechny země, spadá tato ochrana přírody a krajiny do kompetence jednotlivých spolkových zemí. Ve všech zákonech jsou stanoveny tři kategorie chráněných území, a to přírodní rezervace, chráněná oblast a přírodní památka. Dalšími častými kategoriemi jsou přírodní lesní rezervace, přírodní chráněné území, chráněné krajinné území, přírodní chráněné oblasti, chráněné krajinné oblasti. Díky nejednotnému zákonu o ochraně přírody a krajiny, si mohou

země vyhlásit svojí vlastní kategorií chráněného území, a proto existuje dalších 14 kategorií chráněných území s různými stupni ochrany, přičemž se některé typy objevují jen u jedné nebo dvou spolkových zemí. Jsou to např. chráněná stanoviště a ochranná pásma pro lodní zákon v Burgenlandu, rostlinné rezervace v Salzburgu a Vorarlbergu, území klidu v Tyrolsku, chráněný přírodní útvar místního významu v Salzburgu, chráněné biotopy ve Vídni a jiné. Z kategorizace chráněných území podle IUCN si rakouské zákony převzaly kategorie národní park, přísná přírodní rezervace a přírodní rezervace – divočina (<http://www.umweltbundesamt.at>). Pro všechny země je daný nutný zápis chráněných území do knih ochrany přírody, které znamenají registry ochrany přírody a inventarizaci přírodních památek (STEJSKAL, 2012). K prosinci 2015 bylo na území Rakouska vyhlášeno celkem 1 144 chráněných území. Více je rozepsáno v tabulce č. 6.

Tabulka 6: Přehled vyhlášených chráněných území v Rakousku

Název	Počet	Rozloha (ha)	Podíl z celkové rozlohy Rakouska (%)
Národní park	6	237 300	2,83
Přírodní park	48	413 900	4,93
Přírodní chráněné území	461	303 800	3,62
Chráněné krajinné území	248	1 232 700	14,70
Přírodní chráněná oblast	4	50 600	0,60
Chráněná krajinná oblast	335	8 400	0,10
Ostatní chráněné území	42	148 300	1,77
Celkem	1 144	2 395 000	28,55

Zdroj: <http://www.umweltbundesamt.at/umweltsituation/naturschutz/sg/>

Ve srovnání s našimi velkoplošnými ZCHÚ, se rakouská kategorie NP shoduje s naší kategorií NP. Zákony o národních parcích také spadají do kompetence jednotlivých spolkových zemí, je v nich uvedeno zřízení a provoz v NP. Jenom země Vorarlberg nemá žádný zákon o národním parku, protože na jejím území žádný není. NP představuje přírodní území, které bylo určeno na ochranu ekologické integrity jednoho nebo více ekosystémů k zachování pro současné i budoucí generace. Kategorie chráněné krajinné území odpovídá naší kategorii CHKO. Chráněné

krajinné území prezentuje oblast s jedinečným charakterem, vysokou estetickou nebo rekreační hodnotou. Primární účel ochrany je udržení tradiční kulturní krajiny (<http://www.umweltbundesamt.at>). Rakousko na svých ekologicky nejcennějších oblastech vyhlásilo národní parky, které jsou mezinárodně uznávané. Je to NP Donau-Auen, který je výjimečný díky oblasti říčních niv v zachovalé nedotčené podobě, NP Hohe Tauern (Vysoké Taury), který je největší z NP Rakouska i střední Evropy a poskytuje jedinečnou scenérii přírody s horskými velikány s rozsáhlými ledovcovými poli a s velkolepými Krimmlerskými vodopády. Dalším je NP Neusiedler See (Neziderské jezero) – Seewinkel, který patří k nejzajímavějším přírodním oblastem Evropy s rákosovým porostem, mokřinami a slanými, periodicky vysychajícími močály, NP Thayatal, který navazuje na český NP Podyjí, uchovává nedotčenou přírodu v údolí Dyje, NP Kalkalpen (Vápencové Alpy), který zaujímá největší zalesněnou plochu v Rakousku a poslední NP Gesäuse, který je nejmladším NP (www.nationalparksaustria.at).

7.2 Chráněná území v Estonské republice

Estonská republika se nachází v severní Evropě, jedná se o přímořský stát, jehož hranice z větší části obklopuje Baltské moře, v menší míře i Finský záliv a na východě sousedí s Ruskem a na jihu s Lotyšskem. Rozloha Estonska tvoří 45 228 km², z toho 2 840 km² tvoří vodní plochy a má na 1 520 ostrovů v Baltském moři. Jeho hlavní město se jmenuje Tallinn a celkový počet obyvatel k červenci 2016 činí 1 258 545 lidí (www.cia.gov).

Krajina v Estonsku je převážně vytvořena působením ledovce. Jižní krajinu tvoří morénské kopce, střed země se tvaruje do protáhlých kopců s plochými vrcholy a sever se vyznačuje dlouhým úzkým vlněním z nánosů, které zanechaly ledovcové řeky formované při ústupu ledovce. Celkový tvar krajiny je zvlněný, s menšími kopci, četnými jezery i řekami a s rozsáhlými písčitými plochami, jako důkaz okrajů ledovce. Estonsko neoplývá vysokými nadmořskými výškami, průměrná nadmořská výška činí 50 m a nejvyšší bod Suur Munamägi má 318 m. n. m.

Klima je díky blízkosti Baltského moře rozdílné, severní a západní pobřežní oblasti mají mírnější klima než ve vnitrozemí, kde mají kontinentální. Téměř polovinu území pokrývají smíšené lesy s devadesáti původními druhy stromů a keřů. Mezi nejrozšířenější druhy stromů patří borovice, jedle, břízy, osiky a mezi méně časté patří duby, jilmy, javory a jasan. Rozsáhlé plochy území zabírají louky

s bažinami a močály, ve kterých se ukrývá čtvrtina z 1 500 druhů rostlin. V Estonsku žije přibližně na 60 druhů savců, z větších jsou to např. losy, jeleni, divoká prasata a z menších jsou to např. lišky, jezevci a zajáci. Kolem koryt říčních toků se sdružují vydry, norci, nutrie a ve vodních plochách se nacházejí např. tresky, sledi, úhoři a platýzi. Z ptactva zde žije na 380 druhů a díky tomu se Estonsko považuje za ráj ornitologů (www.britannica.com).

Chráněná území jsou stanovena v platném zákoně o ochraně přírody (Looduskaitseadus), který vyhlásil prezident republiky dne 26. 04. 2004 usnesením č. 620. V §4 odst. 1 se definují chráněné přírodní objekty a odst. 2 formuluje chráněná území jako oblasti, udržované ve stavu nezměněné lidskou činností nebo oblasti se specifickými požadavky a se zachovalou, chráněnou, obnovenou nebo zavedenou přírodou, a dále je dělí na národní parky, přírodní rezervace a chráněné krajinné oblasti. Dále definuje zvláště chráněné oblasti na přísné přírodní rezervace, zvláštní řízení zóny a omezené řízení zóny v § 29, 30 a 31.

Národní park je chráněná oblast stanovená pro zachování, ochranu, restaurování, výzkum a zavedení přirozeného životního prostředí, krajiny a kulturního dědictví. Přírodní rezervace je vyhlášena pro uchování, ochranu, obnovu, výzkum a zavádění přírodního prostředí. Chráněná krajinná oblast je stanovená pro zachování, ochranu, restaurování, výzkum, zavádění a regulaci využívání krajiny. Park, arboretum a lesní porosty představují speciální typy ochrany CHKO. Přísná přírodní rezervace je země nebo vodní plocha, jejíž přirozený stav je ovlivněn přímou lidskou činností a kde je ochrana a rozvoj přírodních biotických společenstev zajištěn pouze přirozenými procesy. Zvláštní řízení zóny je země nebo vodní plocha stanovená pro zachování přírodních a polopřírodních stanovišť. Omezené řízení zóny je země nebo vodní plocha, kde jsou povolené ekonomické činnosti, s přihlédnutím na omezení stanovená zákonem. Mezi zakázané činnosti patří např. rybolov, myslivost, řízení motorových vozidel, off-road vozidel nebo plovoucích plavidel, těžby nerostných surovin a zemních látek, a mnoho dalších (www.riigiteataja.ee). Ke dni 01. 07. 2007 existovalo na území Estonska chráněná území, která jsou vypsána v tabulce č. 7.

Tabulka 7: Přehled vyhlášených chráněných území v Estonsku

Název	Počet	Rozloha (ha)	Podíl z celkové rozlohy Estonska (%)
Národní park	5	196 819	4,35
Přírodní rezervace	129	257 929	5,70
Chráněná krajinná oblast	149	191 031	4,22
Park	455	4 355	0,10
Lesní porost	88	707	0,02
Chráněná území	111	32 258	0,71
Přísná přírodní rezervace	29	7 958	0,18
Speciální řízení zóny	560	177 909	3,93
Omezené řízení zóny	342	270 166	5,97
Celkem	1 868	1 139 132	25,18

Zdroj: KLEIN, 2007

NP zaujímají z rozlohy Estonska 129 370 ha země a 67 449 ha vodní plochy. NP Lahemaa byl vyhlášen pro ochranu přírodního a kulturního dědictví pobřežních krajín v severním Estonsku, NP Karula je určen k ochraně přírodního a kulturního dědictví kopcovitých morénových krajiny jižního Estonska a NP Soomaa se zřídil na ochranu přírodního a kulturního dědictví bažin a lužní krajiny. NP Vilsandi je určen pro ochranu přírodního a kulturního dědictví pobřežních krajín západního estonského souostroví a NP Matsalu slouží pro ochranu charakteristických biotických společenstev západního Estonska a přírodního a kulturního dědictví regionu Vainamerického moře. CHKO zaujímají 180 379 ha země a 10 652 ha vodní plochy (KLEIN, 2007).

Tabulka 8: Porovnání mezi vybranými státy a Českou republikou

	Česká republika	Rakouská republika	Estonská republika
Rozloha (km ²)	78 867	83 871	45 228
Počet obyvatel	10 644 842	8 711 770	1 258 545
Hustota zalidnění (obyv/km ²)	134,97	103,87	27,83
Počet národních parků	4	6	5
Plocha národních parků (ha)	119 4879	237 300	196 819
Počet chráněných krajinných oblastí	26	248	149
Plocha chráněných krajinných oblastí (ha)	1 135 276	1 232 700	191 031

Zdroj: vlastní zpracování

8 Závěr

Díky tomu, že se lidé v minulosti snažili chránit naši přírodu a krajinu, se Česká republika řadí mezi země s nejstarší ochranou přírody a krajiny. Nejvýznamnějšími milníky v ochraně se udály, když česká, respektive československá, společnost procházela v obdobích rozsáhlých změn. Základy současné státní ochrany přírody a krajiny se tvořily po vzniku Československé republiky a přijetí dodnes platného zákona o ochraně přírody a krajiny před zánikem Československa. Tento zákon se před vstupem Česka do Evropské unie jevil jako poměrně kvalitní, moderní a nadčasový, který rozlišuje různé kategorie územní ochrany na národní a evropské úrovni, především kategorie národní park a chráněná krajinná oblast. Právě na národní parky se dnes vyvíjí velký tlak, hlavně na jejich využívání.

Světově nejznámější kategorií je právě národní park a lidi si ho ztotožňují s chráněným územím. Přestože se jedná o nejproblematictější typ, právě tato kategorie reprezentuje nejcennější přírodní a kulturní dědictví v daném státě. Sice některé státy nerozlišují ochranu přírody a krajiny na obecnou a zvláštní jako náš zákon, vyhlášují různorodé kategorie chráněných území, ale všechny druhy ochrany a kategorie chráněných území mají stejný cíl, a to zabezpečit to nejcennější, co nám příroda a krajina dává.

Na 10. zasedání konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti se stanovil cíl do roku 2020 zvětšit plochy suchozemských chráněných území na 17% ze světové zemské plochy a mořské chráněné území zvětšit na 10% světového prostoru oceánů. Na našem území máme další možnosti na zřízení národních parků např. centrální část CHKO Křivoklátsko, centrální a vrcholová část CHKO Jeseníky nebo zvětšení NP České Švýcarsko. Tímto by se zpřísnila ochrana na území a zachovaly by se další unikátní přírodní soubory ekosystémů.

9 Přehled použité literatury a internetových zdrojů

Literatura

ANDĚRA, Miloš, Petr ZAVŘEL eds. *Šumava: příroda, historie, život*. Praha: Nakladatelství Baset, 2003, 800 s. ISBN 80-7340-021-9.

BADMAN, Tim a Bastian BOMHARD. *World Heritage and Protected Areas. 2008 Edition*. Gland, Switzerland: IUCN, 2008, 19 s.

BALÁŽ, Vojtech, Lukáš FALTEISEK, Zuzana CHLUMSKÁ, Filip KOLÁŘ, Magdaléna KUBEŠOVÁ, Jan MATĚJŮ, Jindřich PRACH, Kateřina REZKOVÁ. *Ochrana přírody z pohledu biologa*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2010, 191 s. ISBN 978-80-213-2085-7.

BERTZKY, Bastian, Colleen CORRIGAN, James KERNSEY, Siobhan KENNEY, Corinna RAVILION, Charles BESANCON, Neil BURGESS. *Protected planet report 2012. Tracking progress towards global targets for protected areas*. Gland, Switzerland: IUCN, 2012, 60 s. ISBN 978-92-807-3189-7.

BOROVÍČKOVÁ, Hana a Svatava HAVELKOVÁ, 2005. Nástroje ochrany přírody a krajiny. *Planeta*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 12(8), 21-27 s. ISSN 1213-3393.

ČEŘOVSKÝ, Jan, Václav KRÁL, Josef RUBÍN, Jaromír SOPOUCH, Hana SOPOUCHOVÁ. *Rakousko a Vídeň. Průvodce do zahraničí*. Praha: Olympia, 1999, 261 s. ISBN 80-7033-550-5.

ČESKO. Zákon č. 114/1992 Sb. ze dne 1. června 1992, o ochraně přírody a krajiny.

ČESKO. Zákon č. 40/1956 Sb. ze dne 24. srpna 1956, o státní ochraně přírody.

ČIHAŘ, Jiří, Martin ČIHAŘ, Jiří FORMÁNEK, Zdenka HODKOVÁ, Helena KHOLOVÁ, Zdeněk MORAVEC, Václav PFLEGER, Anna SKALICKÁ, Jan TOMAN. *Příroda v České a Slovenské republice*. Praha: Academia, 2002, 429 s. ISBN 80-200-0938-8.

ČIHAŘ, Martin. *Ochrana přírody a krajiny I. Územní ochrana přírody a krajiny v České republice*. Praha: Karolinum, 1998, 229 s. ISBN 80-7066-509-4.

DAMOHORSKÝ, Milan, Jaroslav DROBNÍK, Martin SMOLEK, Michal SOBOTKA, Vojtěch STEJSKAL. *Právo životního prostředí*. Praha: C. H. BECK, 2003, 511 s. ISBN 80-7179-747-2.

DAMOHORSKÝ, Milan, 2006. Padesát let od přijetí prvního českého zákona o ochraně přírody. *Ochrana přírody*. 61(6), 161-162 s. ISSN 1210-258X.

DANIHELKA, Jiří, Vladimír ANTONÍN, Vít GRULICH, Milan CHYTRÝ. *Národní park Podyjí – Botanický průvodce*. Praha: Česká botanická společnost, 2002, 12 s.

- DEMEK, Jaromír a Peter MACKOVČIN. *Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny*. Vyd. 2. Brno: AOPK ČR, 2006, 580 s. ISBN 80-86064-99-9.
- DUDÁK, Vladislav ed. *Novohradské hory: příroda, historie, život*. Praha: Nakladatelství Baset, 2006, 847 s. ISBN 80-734-091-X.
- FLOUSEK, Jiří, Olga HARTMANOVÁ, Jiří ŠTURSA, Jacek POTTOCKI eds. *Krkonoše: příroda, historie, život*. Praha: Nakladatelství Baset, 2007, 863 s. ISBN 978-80-7340-104-7.
- FRIEDL, Karel, Marie MARŠÁKOVÁ, Marta PETŘÍČKOVÁ, František POVOLNÝ, Ludmila RIVOLOVÁ, Antonín VINŠ. *Chráněná území v České republice*. Praha: Nakladatelství Infomatorium, 1991, 274 s. ISBN 80-85368-13-7.
- HAVRLANT, Miroslav a Ladislav BUZEK. HAVRLANT, Miroslav a Ladislav BUZEK. *Nauka o krajině a péče o životní prostředí*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 9 s.. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 126 s.
- HRADECKÝ, Jan a Ladislav BUZEK. *Nauka o krajině*. Ostrava: Ostravská univerzita, Učební texty Ostravské univerzity, 2001, 215 s. ISBN 80-7042-804-X.
- JELÍNEK, František. *Nedocenené bohatství*. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 1999, 111 s. ISBN 80-7212-113-8.
- JUFFE-BIGNOLI, D., BURGESS, N.D., BINGHAM, H., BELLE, E.M.S., de LIMA, M.G., DEGUIGNET, M., BERTZKY, B., MILAM, A.N., MARTINEZ-LOPEZ, J., LEWIS, E., EASSOM, A., WICANDER, S., GELDMANN, J., van SOESBERGEN, A., ARNELL, A.P., O'CONNOR, B., PARK, S., SHI, Y.N., DANKS, F.S., MACSHARRY, B., KINGSTON, N. *Protected Planet Report 2014. Tracking progress towards global targets for protected areas*. Cambridge, UK: UNEP-WCMC, 2014, 69 s. ISBN 978-92-807-3416-4.
- KLEIN, Lauri ed. *Estonian Nature Conservation in 2007*. Tallin: Estonian Environment Information Centre, 2007, 80 s. ISBN 978-9985-881-56-9.
- KOLÁŘ, Filip, Jan MATĚJŮ, Magdaléna LUČANOVÁ, Zuzana CHLUMSKÁ, Kateřina ČERNÁ, Jindřich PRACH, Vojtech BALÁŽ, Lukáš FALTEISEK. *Ochrana přírody z pohledu biologa. Proč a jak chránit českou přírodu*. Praha: Dokořán, 2012, 213s. ISBN 978-80-7363-414-8.
- KOS, Jan a Petr LAZÁREK eds. *Národní park Podyjí. Základní fakta o nejmenším národním parku České republiky*. Praha: Správa Národního parku Podyjí, 2011, 12 s.
- KOSTKAN, Vlastimil. *Územní ochrana přírody a krajiny v České republice*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 1996, 138 s. ISBN 80-7078-366-4.

- MACKOVČIN, Peter, Miroslav SEDLÁČEK eds. *Chráněná území ČR. I., Ústecko*. Praha: Agentura ochrana přírody a krajiny České republiky, 1999, 350 s. ISBN 80-86064-37-9.
- MACKOVČIN, Peter, Miroslav SEDLÁČEK eds. *Chráněná území ČR. III., Liberecko*. Praha: Agentura ochrana přírody a krajiny České republiky, Brno: EkoCentrum, 2002, 331 s. ISBN 80-86064-43-3.
- MACKOVČIN, Peter, Miroslav SEDLÁČEK eds. *Chráněná území ČR. VIII., Českosudějovicko*. Praha: Agentura ochrana přírody a krajiny České republiky, Brno: EkoCentrum, 2003, 807 s. ISBN 80-86064-65-4.
- MACKOVČIN, Peter, Miroslav SEDLÁČEK eds. *Chráněná území ČR. XIII., Střední Čechy*. Praha: Agentura ochrana přírody a krajiny České republiky, Brno: EkoCentrum, 2005, 902 s. ISBN 80-86064-87-5.
- MACHAR, Ivo a Linda DROBILOVÁ. *Ochrana přírody a krajiny v České republice: vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení 1. díl*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 416 s. ISBN 978-80-244-3041-6.
- MARŠÁKOVÁ, Marie, 2002. První zákon o státní ochraně přírody. *České právo životního prostředí*. 5(3), 96-99 s. ISSN 1213-5542.
- MIKO, Ladislav, Hana BOROVIČKOVÁ, Svatava HAVELKOVÁ, Petr ROTH, Petr STLOUKAL, Alena VOÁLKOVÁ. *Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2005, 526 s. ISBN 80-7179-904-1.
- MIKO, Ladislav a HOŠEK, Michael eds. *Příroda a krajina České republiky. Zpráva o stavu 2009*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2009. 102 s. ISBN 978-80-87051-70-2.
- MIKO, Ladislav, Jan ŠTURSA a kolektiv. *Národní parky a chráněné krajinné oblasti v České republice*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010, 71 s. ISBN 80-86064-43-3.
- MLČOH, Svatomír, 2012. Dvacet let zákona na ochranu přírody a krajiny. *Ochrana přírody*. 67(2), 16-17 s. ISSN 1210-258X.
- NĚMEC, Jan a HLADNÝ, Josef eds. *Voda v České republice*. Praha: Consult, 2006, 253 s. ISBN 80-903482-1-1.
- NĚMEC, Jan a POJER, František eds. *Krajina v České republice*. Praha: Consult, 2007, 399 s. ISBN 80-903482-3-8.
- PELC, František, 2013. Národní parky ve světě. *Ochrana přírody*. 68(2), 32-36 s. ISSN 1210-258X.
- PLHAL, Radim, Jakub DRIMAJ, Ondřej MIKULKA, 2016. Co také žije mezi ploty Žofínského pralesa? *Ochrana přírody*. 71(3), 32-35 s. ISSN 1210-258X.

- PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a NATURA 2000. Komentář a prováděcí přepisy*. Praha: Linde, 2006, 431 s. ISBN 80-7201-575-3.
- STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost: právní stav k 1. 1. 2006*. Praha: Linde, 2006, 591 s. ISBN 80-7201-609-1.
- STEJSKAL, Vojtěch. *Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2012, 299 s. ISBN 978-80-87146-65-1.
- STIBRAL, Karel. *Proč je příroda krásná?: Estetické vnímání přírody v novověku*. Praha: Dokořán, 2005, 202 s. ISBN 80-7363-008-7.
- ŠÍP, Michal. *Boubínský prales. Národní přírodní rezervace a její dějiny*. Oldenburg: Edition Sagitta, 2006, 127 s. ISBN 3-9810824-1-9.
- TOLASZ, Radim, Rudolf BRÁZDIL, Otto BULÍŘ, Petr DOBROVOLNÝ a Martin DUBROVSKÝ. *Atlas podnebí Česka: Climate atlas of Czechia*. Praha: Český hydrometeorologický ústav, 2007, 255 s. ISBN 978-80-86690-26-1.
- Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 2 c/f*. Praha: Diderot, 1999, 534 s. ISBN 80-902555-2-3.
- Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2008*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2008, 128 s. ISBN 978-80-7084-861-6.

Internetové zdroje

Erbovní zvíře Podýjí čáp černý se stal ptákem roku 2014. *Správa Národního parku Podýjí* [online]. ©2012 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.nppodyji.cz/erbovni-zvire-podyji-cap-cerny-se-stal-ptakem-roku-2014>.

Fauna a flóra. *Austria* [online]. © 2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.austria.info/cz/servis-fakta/o-rakousku/fauna-a-flora>.

HONSOVÁ, Dagmar. Srážkové poměry v České republice. *Příroda.cz* [online]. 06.06.2006 [cit. 2017-02-27]. Dostupné z: <http://www.priroda.cz/clanky.php?detail=650>.

Chráněné krajinné oblasti. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. © 2015 [cit. 2017-03-07]. Dostupné z: http://www.env.cz/cz/chranene_krajinne_oblasti.

LŮW, Jiří a Jaroslav NOVÁK, 2008. Typologické členění krajín České republiky. *URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ* [online]. 11(6) [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: <http://forumochranyprirody.cz/typologicke-cleneni-krajin-ceske-republiky>.

Krajinný ráz a výstavba. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. © 2017 [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/obecna-ochrana-prirody-a-krajiny/krajinny-raz-a-vystavba/>.

Krkonošský národní park. *Ochrana přírody a krajiny v České republice*[online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=soucasny_stav&site=NP_krkonose_cz.

Lesy. *Národní park České Švýcarsko*[online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.npcs.cz/lesy>.

National Parks. *National Parks Austria* [online]. © 2015-2016 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.nationalparksaustria.at/en/pages/nationalparks.aspx>.

Národní přírodní památka Chýnovská jeskyně. *Ochrana přírody a krajiny v České republice*[online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=NPP_chynovska_jeskyn_e_cz.

Národní přírodní památka Pravčická brána. *Ochrana přírody a krajiny v České republice* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=NPP_pravcicka_bran_a_cz.

Ochrana druhů. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. © 2015 [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: http://www.env.cz/cz/ochrana_druhu.

Pravčická brána se mezi sedm přírodních divů světa neprobojovala. *Hospodářská noviny* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-37851480-pravcicka-brana-se-mezi-sedm-prirodnich-divu-sveta-neprobojovala>.

Přechodně chráněné plochy. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. © 2017 [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/obecna-ochrana-prirody-a-krajiny/prechodne-chranene-plochy/>.

Příroda a historie. *Správa Krkonošského národního parku*[online]. © 2010 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.krnep.cz/priroda-a-historie/>.

Příroda a krajina Českosaského Švýcarska. *Národní park České Švýcarsko*[online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.npcs.cz/priroda-krajina-ceskosaskeho-svycarska>.

Rostlinstvo Českosaského Švýcarska. *Národní park České Švýcarsko*[online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.npcs.cz/rostlinstvo-ceskosaskeho-svycarska>.

ROIDER, Karl A., Fritz FELLNER, Erich ZÖLLNER, George HALL, Karl R. STADLER, Reinhold F. WAGNLEITNER. Austria. *Encyclopaedia Britannica* [online]. © 2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Austria>.

Schutzgebiete. *Umweltbundesamt* [online]. © 2017 [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.umweltbundesamt.at/umweltsituation/naturschutz/sg/>.

TARMISTO, Vello Julius, Arno Artur KÕÕRNA, Aivars STRANGA, Endel ARUJA, Romuald J. MISIUNAS, James H. BATER. *Estonia* [online]. 02. 10.2017 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Estonia#toc37269>.

The Nature Conservation Act. *Riigi Teataja* [online]. ©2010-2012 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://www.riigiteataja.ee/akt/745306>.

The Word factbook : Austria. *Central intelligence agency* [online]. © 2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/au.html>.

The Word factbook : Czechia. *Central intelligence agency* [online]. © 2017 [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ez.html>.

The Word factbook : Estonia. *Central intelligence agency* [online]. © 2017 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/en.html>.

Uhlíková, Kristina. MAXIMOVIČ, Rudolf. *Biografický slovník památkové péče* [online]. 24.10. 2013 [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: <http://ftp.npu.cz/biograficky-slovník-pamatkaru-I/maximovic-rudolf/>.

ÚSES. *Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky* [online]. © 2017 [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/obecna-ochrana-prirody-a-krajiny/uses/>.

Velkoplošná chráněná území. *Agentura ochrany přírody a krajiny v České republice* [online]. © 2017 [cit. 2017-02-24]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/uzemni-ochrana/velkoplosna-chranena-uzemi/>.

Vyšší rostliny. *Národní park České Švýcarsko* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.npcs.cz/vyssi-rostliny>.

Vývoj krajiny. *Správa Národního parku Podyjí* [online]. ©2012 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.nppodyji.cz/vyvoj-krajiny>.

Významné druhy. *Národní park a chráněná krajinná oblast Šumava* [online]. © 2008 – 2017 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.npsumava.cz/cz/1410/sekce/vyznamne-druhy/>.

World Database on Protected Areas. *International Union for Conservation of Nature* [online]. © 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <https://www.iucn.org/theme/protected-areas/our-work/world-database-protected-areas>.

Základní geografické údaje o České republice. *Ochrana přírody a krajiny v České republice* [online]. [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=zakladni_udaje_cz.

Zvláště chráněná území. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. © 2015 [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: http://www.env.cz/cz/zvlaste_chranena_uzemi.

Živočichové Českosaského Švýcarska. *Národní park České Švýcarsko* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.npcs.cz/zivocichove-ceskosaskeho-svycarska>.

Použité zkratky

AOPAK - Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

ČR- Česká republika

ČSR – Československá republika

FAO - Organizace OSN pro zemědělství a výživu

CHKO - chráněná krajinná oblast

IUCN - Mezinárodní unie na ochranu přírody

KRNAP – Krkonošský národní park

MŽP - Ministerstvo životního prostředí

NDR – Německá demokratická republika

NP - národní park

ONV – okresní národní výbor

UNEP - Program OSN pro životní prostředí

UNEP-WCMC - Světové informační středisko ochrany přírody Programu OSN pro životní prostředí

UNESCO - Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

ÚSES - územní systém ekologické stability

WPDA- World Database on Protected Areas

WWF - Světový fond na ochranu přírody

ZCHÚ - zvláště chráněná území

Seznam tabulek:

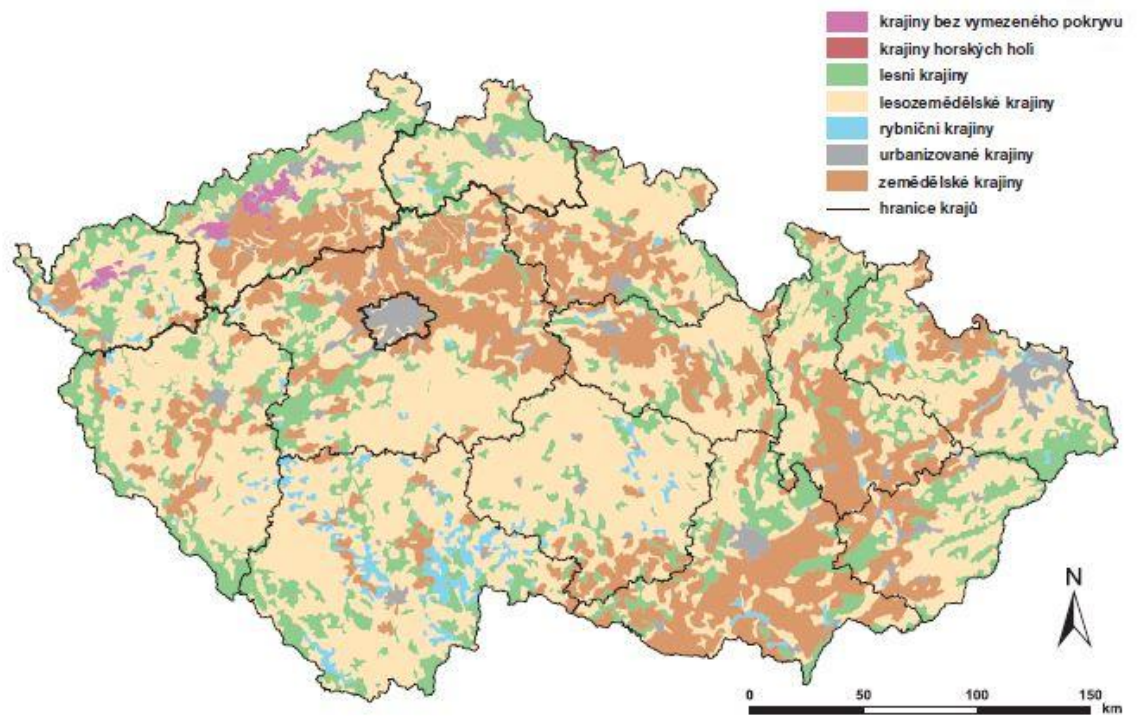
Tabulka 1: Seznam NP.....	27
Tabulka 2: Seznam CHKO	28
Tabulka 3: Porovnání ZCHÚ	31
Tabulka 4: Přehled kategorií ZCHÚ	32
Tabulka 5: Kategorie chráněných území podle IUCN	44
Tabulka 6: Přehled vyhlášených chráněných území v Rakousku	46
Tabulka 7: Přehled vyhlášených chráněných území v Estonsku.....	49
Tabulka 8: Porovnání mezi vybranými státy a Českou republikou	50

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Znak KRNAP	33
Obrázek 2: Znak NP Šumava.....	34
Obrázek 3: Znak NP Podyjí	36
Obrázek 4: Znak NP České Švýcarsko	37

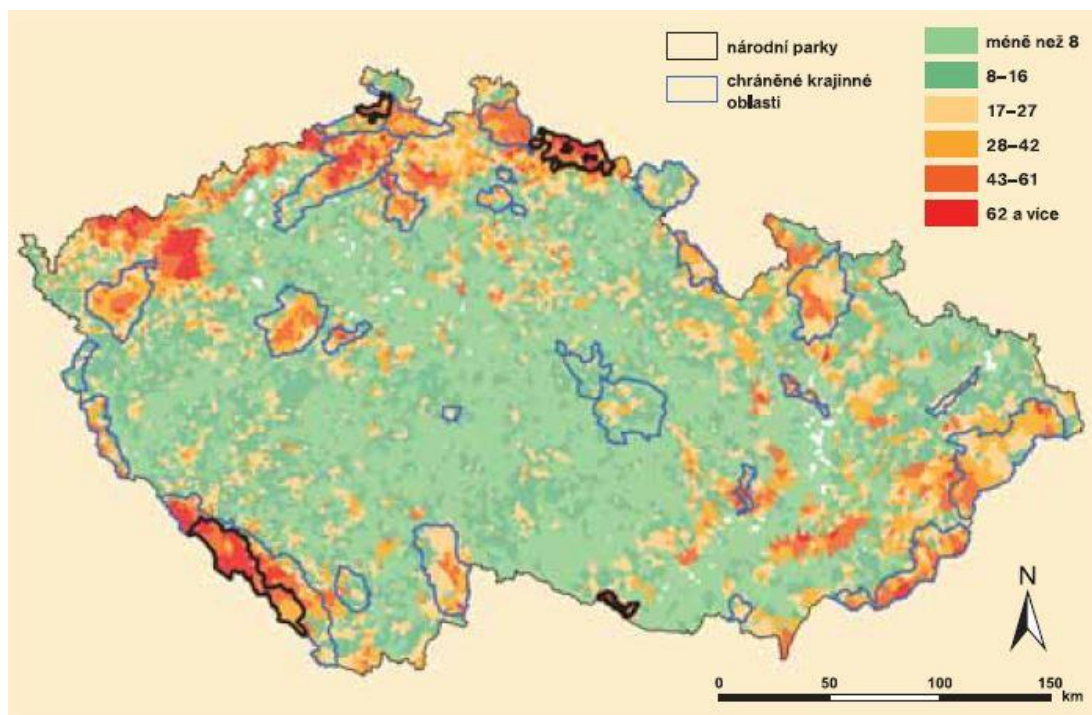
Seznam příloh

Příloha č. 1: Typy krajín dle využití

Zdroj: Ladislav Miko a Michael Hošek - Příroda a krajina České republiky. Zpráva o stavu 2009 [cit. 2016-12-19]

Příloha č. 2: Zastoupení přírodních stanovišť v katastrálních územích vzhledem k vymezení velkoplošných zvláště chráněných území.

Zdroj: Ladislav Miko a Michael Hošek - Příroda a krajina České republiky. Zpráva o stavu 2009 [cit. 2017-02-27]

Příloha č. 3: Seznam NPR

Název	Datum zřízení	Rozloha (ha)	Kraj
Adršpašsko-teplické skály	31. 12. 1933	1 712,01	Královéhradecký
Bílá Strž	20. 03. 1972	75,67	Plzeňský
Bohdanečský rybník	22. 11. 1951	247,77	Pardubický
Bořeň	10. 04. 1946	65,37	Ústecký
Boubínský prales	01. 07. 1858	685,87	Jihočeský
Božidarské rašeliniště	24. 09. 1965	929,57	Karlovarský
Broumovské stěny	05. 03. 1956	557,39	Královéhradecký
Brouskův mlýn	30. 12. 1991	143,39	Jihočeský
Břehyně-Pecopala	31. 12. 1933	903,50	Liberecký
Bukačka	05. 05. 1954	50,72	Královéhradecký
Býčí skála	23. 06. 1975	181,58	Jihomoravský
Cahnov - Soutok	28. 12. 1949	13,46	Jihomoravský
Čantoria	20. 01. 1988	39,45	Moravskoslezský
Čerchovské hvozdy	10. 07. 2000	326,93	Plzeňský
Černé a Čertovo jezero	31. 12. 1933	208,46	Plzeňský
Čertoryje	24. 07. 1987	325,58	Jihomoravský
Čertova stěna-Luč	08. 02. 1935	132,62	Jihočeský
Červené blato	08. 05. 1974	403,58	Jihočeský
Čtvrtě	23. 06. 1989	95,29	Středočeský
Dárko	31. 12. 1933	68,62	Kraj Vysočina
Děvín-Kotel-Soutěska	10. 05. 1946	159,62	Jihomoravský
Drbákov - Albertovy skály	31. 12. 1933	61,03	Středočeský
Habrůvecká bučina	23. 06. 1975	88,56	Jihomoravský
Hádecká planinka	02. 09. 1950	83,16	Jihomoravský
Hůrka u Hranic	23. 07. 1952	37,45	Olomoucký
Chejlava	31. 12. 1933	25,90	Plzeňský
Chlumská stráň	31. 12. 1933	114,99	Plzeňský
Javorina	31. 12. 1933	165,87	Zlínský
Jazevčí	24. 07. 1987	99,28	Jihomoravský
Jezerka	17. 04. 1969	130,00	Ústecký
Jezevčí vrch	18. 11. 1967	80,00	Liberecký
Jizerskohorské bučiny	16. 08. 1999	950,93	Liberecký
Kaluža	17. 12. 1970	57,03	Moravskoslezský
Kaňon Labe	01. 06. 2010	443,27	Ústecký
Karlovske bučiny	20. 03. 1973	58,28	Liberecký
Karlštejn	26. 04. 1955	1 547,00	Středočeský
Kladské rašeliny	31. 12. 1933	305,65	Karlovarský
Kněhyně - Čertův mlýn	30. 01. 1989	195,02	Moravskoslezský Zlínský
Kněžičky	01. 09. 2006	89,17	Královéhradecký Středočeský

Koda	13. 03. 1952	463,64	Středočeský
Kohoutov	07. 05. 1966	30,05	Plzeňský
Králický Sněžník	14. 12. 1990	1 708,12	Pardubický Olomoucký
Krumlovsko-rokytenské slepence	01. 06. 2005	86,58	Jihomoravský
Křivé jezero	14. 09. 1973	104,21	Jihomoravský
Lednické rybníky	09. 01. 1953	552,53	Jihomoravský
Libický luh	01. 05. 1985	444,49	Středočeský
Lovoš	16. 11. 1948	51,23	Ústecký
Malý a Velký štít	01. 10. 1989	8,61	Ústecký
Mazák	31. 12. 1933	92,91	Moravskoslezský
Milešovka	25. 09. 1951	58,92	Ústecký
Mionší	31. 12. 1933	169,70	Moravskoslezský
Mohelenská hadcová step	31. 12. 1933	108,4	Kraj Vysočina
Novodomské rašeliniště	18. 11. 1967	650,87	Ústecký
Novozámecký rybník	31. 12. 1933	368,27	Liberecký
Oblík	18. 11. 1967	20,50	Ústecký
Pluhův bor	17. 12. 1970	87,23	Karlovarský
Pochválovská stráň	01. 06. 1989	24,27	Středočeský
Polanská niva	12. 06. 1985	122,30	Moravskoslezský
Porážky	24. 07. 1987	49,76	Jihomoravský
Praděd	04. 06. 1955	2 031,40	Moravskoslezský Olomoucký
Pulčín - Hradisko	30. 05. 1966	72,73	Zlínský
Radhošť	01. 01. 1955	144,93	Moravskoslezský
Radostínské rašeliniště	24. 07. 1987	30,52	Kraj Vysočina
Ramena řeky Moravy	15. 03. 1990	71,19	Olomoucký
Raná	23. 05. 1951	9,30	Ústecký
Ransko	14. 01. 1956	695,40	Kraj Vysočina
Ranšpurk	28. 12. 1949	19,20	Jihomoravský
Rašeliniště Jizerky	21. 06. 1960	112,21	Liberecký
Rašeliniště Jizery	21. 06. 1960	189,11	Liberecký
Rašeliniště Skřítek	04. 06. 1955	166,65	Moravskoslezský Olomoucký
Razula	31. 12. 1933	23,52	Zlínský
Rejvíz	04. 06. 1955	331,29	Olomoucký
Rešovské vodopády	26. 04. 1966	77,81	Moravskoslezský
Rolavská vrchoviště	01. 07. 2012	751,15	Karlovarský
Růžák	08. 05. 1974	92,82	Ústecký
Řežabinec a Řežabinecké tůně	19. 11. 1949	110,67	Jihočeský
Salajka	04. 07. 1956	21,86	Moravskoslezský
Sedlo	01. 11. 1968	42,20	Ústecký
Slanisko u Nesytu	04. 10. 1961	16,67	Jihomoravský
Soos	07. 11. 1964	268,30	Karlovarský

Stará a Nová řeka	05. 03. 1956	812,78	Jihočeský
Strabišov-Oulehla	08. 05. 1953	69,63	Zlínský
Šerák-Keprník	31. 12. 1933	800,10	Olomoucký
Špraněk	05. 04. 1949	102,290	Olomoucký
Tabulová	01. 08. 2014	108,38	Jihomoravský
Trčkov	01. 07. 1982	65,13	Královéhradecký
Týřov	31. 12. 1933	420,56	Středočeský
Úhošť	04. 10. 1974	344,91	Ústecký
Ve Studeném	19. 03. 1935	42,28	Středočeský
Velká Niva	01. 07. 1989	120,38	Jihočeský
Velká Pleš	11. 10. 1984	95,66	Středočeský
Velký a Malý Bezděz	31. 12. 1933	28,11	Liberecký
Velký a Malý Tisý	17. 06. 1957	615,54	Jihočeský
Velký Špičák	07. 11. 1964	45,85	Kraj Vysočina
Větrníky	31. 12. 1933	24,46	Jihomoravský
Větrušické rokle	17. 04. 1969	24,72	Středočeský
Voděradské bučiny	05. 04. 1955	658,03	Středočeský
Vrapač	30. 01. 1989	80,69	Olomoucký
Vůznice	11. 10. 1984	231,22	Středočeský
Vyšenské kopce	06. 03. 1951	66,73	Jihočeský
Vývěry Punkvy	31. 12. 1933	556,46	Jihomoravský
Zahrady pod Hájem	24. 07. 1987	162,33	Jihomoravský
Zástudánčí	24. 02. 1953	100,63	Olomoucký
Žákova hora	31. 12. 1933	38,10	Kraj Vysočina
Žebračka	04. 06. 1949	227,66	Olomoucký
Žofínka	18. 04. 1975	343,94	Jihočeský
Žofínský prales	28. 08. 1838	101,62	Jihočeský

Zdroj: <http://drusop.nature.cz/index.php> [cit. 2017-03-13].

Příloha č. 4: Seznam NPP

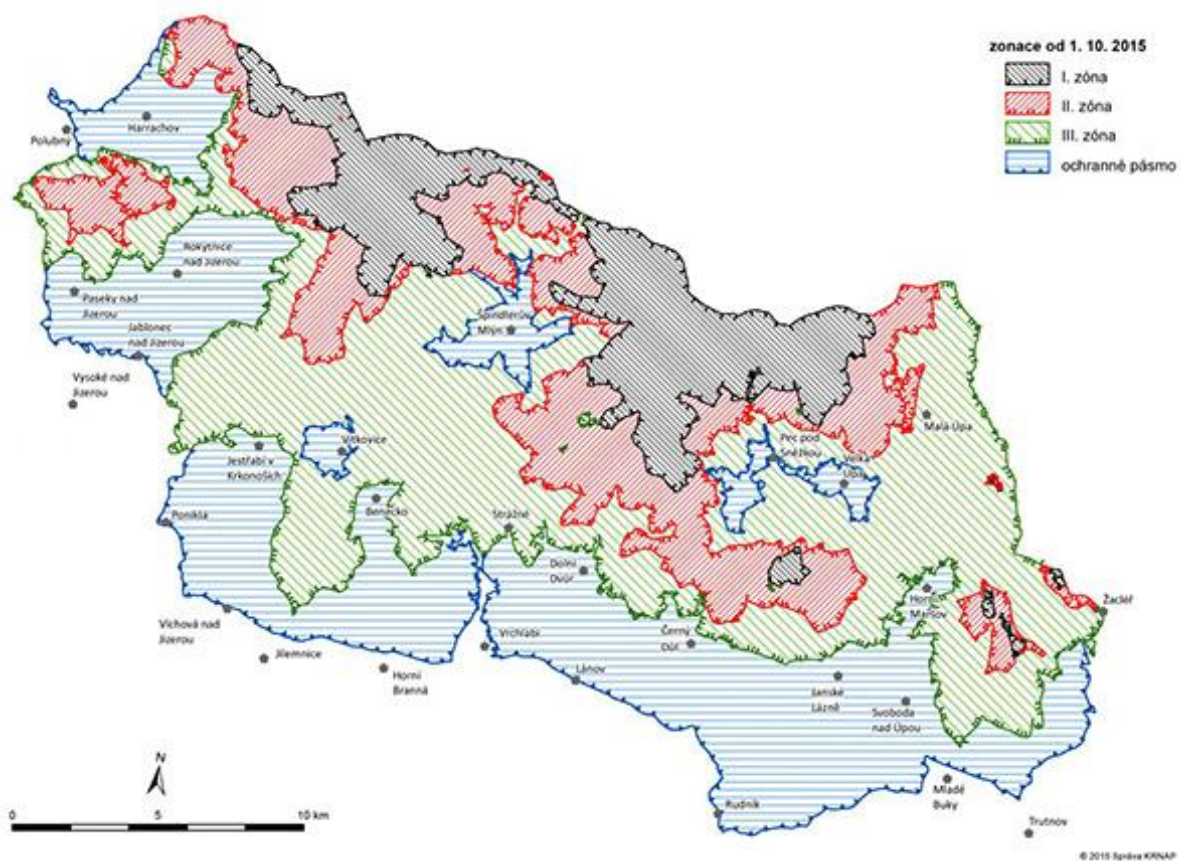
Název	Datum zřízení	Rozloha (ha)	Kraj
Americká zahrada	17. 12. 1970	1,89	Plzeňský
Babiččino údolí	09. 06. 1952	334,23	Královéhradecký
Barrandovské skály	01. 09. 1982	11,57	Praha
Bílé stráně	30. 03. 1954	0,99	Ústecký
Bílichovské údolí	31. 12. 1933	8,48	Středočeský
Blanice	01. 07. 1989	295,13	Jihočeský
Borečský vrch	23. 06. 1951	11,23	Ústecký
Borový	16. 06. 1987	36,84	Olomoucký
Bozkovské dolomitové jeskyně	05. 11. 1999	5,54	Liberecký
Březinské tisy	31. 05. 1969	35,71	Ústecký
Búrová	24. 07. 1987	18,81	Jihomoravský
Ciboušov	09. 09. 1983	4,29	Ústecký
Cikánka I	01. 09. 1988	4,55	Praha
Cikánský dolík	29. 10. 1987	0,52	Středočeský
Černé rokle	22. 09. 1970	13,26	Praha Středočeský
Čertova zeď	10. 11. 1948	20,00	Liberecký
Červený kopec	24. 11. 1970	0,55	Jihomoravský
Dalejský profil	01. 09. 1982	23,78	Praha
Dlouhopolsko	01. 12. 2014	21,70	Středočeský
Doupňák	09. 09. 1983	13,67	Ústecký
Dubí hora	21. 10. 1966	0,09	Ústecký
Dunajovické kopce	15. 10. 1990	87,79	Jihomoravský
Hadce u Želivky	01. 03. 2011	33,99	Středočeský
Hodonínská Důbrava	01. 04. 2014	683,18	Jihomoravský
Hojkovské rašeliniště	08. 07. 1982	4,91	Kraj Vysočina
Hojná voda	28. 08. 1838	9,19	Jihočeský
Holý vrch	14. 08. 1957	1,17	Středočeský
Hrabanovská černava	31. 12. 1933	51,88	Středočeský
Hrdibořické rybníky	01. 11. 1990	37,09	Olomoucký
Chropyňský rybník	14. 05. 1954	24,09	Zlínský
Chýnovská jeskyně	25. 04. 1949	2,99	Jihočeský
Jankovský potok	01. 04. 1992	72,51	Kraj Vysočina
Jánský vrch	25. 09. 1951	9,4	Ústecký
Javorový vrch	01. 10. 2009	84,15	Moravskoslezský
Jeskyně Na Pomezí	25. 05. 1965	20,60	Olomoucký
Jeskyně Pekárna	31. 12. 1933	14,00	Jihomoravský
Jestřebské slatiny	01. 07. 2012	114,30	Liberecký
Kalendář věků	15. 05. 2005	0,45	Jihomoravský
Kamenná slunce	13. 10. 1953	0,38	Ústecký
Kaňk	31. 12. 1933	1,35	Středočeský

Kaňkovy hory	26. 07. 1955	224,35	Pardubický
Kaproun	01. 01. 1988	2,92	Jihočeský
Kleneč	25. 08. 1951	5,30	Ústecký
Klokočka	14. 01. 1956	3,46	Středočeský
Klonk	08. 02. 1977	8,91	Středočeský
Komorní hůrka	31. 12. 1933	7,08	Karlovarský
Kopičácký rybník	01. 12. 2007	8,31	Středočeský
Kotýz	17. 04. 1986	31,00	Středočeský
Kozákov	13. 06. 1985	162,83	Liberecký
Krvavý a Kačležský rybník	29. 11. 1994	408,07	Jihočeský
Křeby	04. 07. 1956	4,73	Zlínský
Křížky	01. 01. 1963	4,46	Karlovarský
Kukle	01. 08. 2013	56,78	Jihomoravský
Landek	12. 08. 1966	85,53	Moravskoslezský
Letiště Letňany	01. 06. 2005	50,99	Praha
Lochkovský profil	01. 09. 1988	39,14	Praha
Luční	21. 01. 1988	10,62	Jihočeský
Lužní potok	01. 02. 1990	123,00	Karlovarský
Malhotky	03. 09. 1981	9,47	Jihomoravský
Medník	31. 12. 1933	37,86	Středočeský
Miroslavské kopce	15. 08. 2004	30,81	Jihomoravský
Na Adamcích	20. 03. 1973	15,12	Jihomoravský
Na požárech	26. 02. 1992	78,88	Plzeňský
Na skále	17. 06. 1977	4,56	Olomoucký
Na Špičáku	30. 11. 1970	7,05	Olomoucký
Odkryv v Kravařích	12. 08. 1966	1,34	Moravskoslezský
Odlezenské jezero	07. 03. 1975	68,30	Plzeňský
Panská skála	31. 12. 1933	1,26	Liberecký
Park v Bílé Lhotě	17. 12. 1970	2,41	Olomoucký
Pastvisko u Lednice	15. 10. 1990	30,50	Jihomoravský
Pastviště u Fínů	01. 06. 1985	4,19	Plzeňský
Peklo	18. 11. 1967	58,11	Liberecký
Polabská černava	26. 08. 1946	21,97	Středočeský
Polické stěny	01. 10. 2009	685,71	Královéhradecký
Pouzdránská step - Kolby	10. 05. 1946	157,13	Jihomoravský
Požáry	01. 09. 1982	3,50	Praha
Prameniště Blanice	01. 04. 2008	220,88	Jihočeský
Pravčická brána	18. 12. 1963	1,11	Ústecký
Ptačí hora	17. 12. 1970	17,46	Moravskoslezský
Radouč	31. 12. 1933	1,47	Středočeský
Rečkov	17. 08. 1949	24,36	Středočeský
Rendez-vous	15. 10. 1990	23,74	Jihomoravský
Rovná	20. 03. 1973	2,16	Jihočeský
Ruda	11. 05. 1950	70,22	Jihočeský

Rudické propadání	19. 04. 1990	4,40	Jihomoravský
Růžičkův lom	18. 07. 1974	1,32	Olomoucký
Rybníček u Hořan	01. 12. 1985	2,01	Středočeský
Semínský přesyp	09. 07. 1980	0,21	Pardubický
Skalická Morávka	01. 01. 2007	101,98	Moravskoslezský
Skalky skřítků	20. 11. 1979	8,50	Karlovarský
Slatinná louka u Velenky	09. 03. 1973	2,49	Středočeský
Státní lom	18. 07. 1974	0,20	Olomoucký
Stránská skála	23. 03. 1978	15,54	Jihomoravský
Strážník	24. 08. 1963	1,89	Liberecký
Stročov	01. 11. 1990	1,92	Jihočeský
Suché skály	04. 07. 1956	23,00	Liberecký
Svatošské skály	31. 12. 1933	2,01	Karlovarský
Swamp	20. 03. 1973	75,47	Liberecký
Šipka	09. 01. 1960	24,61	Moravskoslezský
Švařec	25. 07. 1985	13,93	Kraj Vysočina
Terčino údolí	19. 02. 1949	138,29	Jihočeský
Třesín	31. 12. 1933	1,18	Olomoucký
U Hajnice	15. 04. 1992	0,46	Jihočeský
U Nového mlýna	01. 09. 1982	12,70	Praha
Upolínová louka pod Křížky	01. 10. 1990	17,77	Karlovarský
V jezírkách	01. 01. 1988	2,89	Středočeský
Váté písky	01. 11. 1990	99,80	Jihomoravský
Velký Roudný	26. 04. 1966	81,00	Moravskoslezský
Velký vrch u Vršovic	01. 10. 1989	37,26	Ústecký
Venušiny misky	09. 12. 1971	4,06	Olomoucký
Vizír	01. 01. 1988	10,22	Jihočeský
Vosek	05. 09. 1989	74,00	Plzeňský
Vrkoč	20. 06. 1966	1,42	Ústecký
Za hrnčířkou	30. 09. 1953	5,62	Olomoucký
Zbrašovské aragonitové jeskyně	28. 03. 2003	7,74	Olomoucký
Zhejral	08. 07. 1982	146,51	Kraj Vysočina
Zlatý kůň	20. 03. 1973	37,06	Středočeský
Zlatý vrch	17. 03. 1964	360	Ústecký
Žehuňský rybník	08. 02. 1948	301,60	Královéhradecký Středočeský
Železná hůrka	28. 04. 1961	350	Karlovarský

Zdroj: <http://drusop.nature.cz/index.php> [cit. 2017-03-13].

Příloha č. 5: Zonace KRNAP

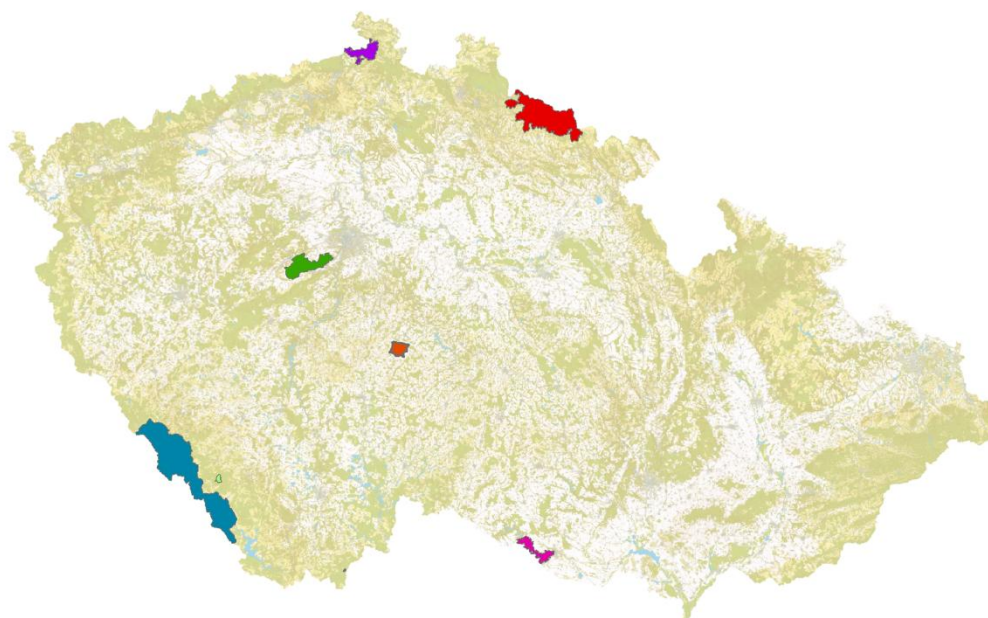
Zdroj: <http://www.krnep.cz/aktuality/tz-nova-zonace-vstoupila-v-platnost/> [cit. 2017-03-17].

Příloha č. 6: Zonace NP Šumava

Zdroj: <http://www.npsumava.cz/cz/1222/sekce/zonace/> [cit. 2017-03-17].

Příloha č. 7: Rozmístění vybraných zvláště chráněných území v České republice

Legenda

- CHKO Blaník
- CHKO Český kras
- Krkonošský NP
- NP Podyjí
- NP České Švýcarsko
- NP Šumava
- NPP Pravčická brána
- NPR Boubínský prales
- NPR Žofínský prales

0 15 30 60 90 120 150 Kilometers

Zdroj: vlastní zpracování